

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Eusebiu Tu Pamphilu Ekklesiastikē Istoria

Eusebius <Caesariensis>

Mogvntiae, 1672

Evsebii Pamphili Ecclesiasticae Historiae Liber Nonus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14478

Τὰδε ἀείχει καὶ ἡ ἐνάτη βιβλῶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἰστορίας.

- α' Περὶ τῆς ἑπτάκις ἀνάστασης.
- β' Περὶ τῆς μετέπειτα διαστροφῆς.
- γ' Περὶ τῆς καὶ Ἀντιόχειαν νεοπαγῆς ἑορτῆς.
- δ' Περὶ τῶν κατ' ἡμῶν ὑψηλοτάτων.
- ε' Περὶ τῶν ἐπιπλάσεων ἱεροσημασμάτων.
- ς' Περὶ τῶν ἐν ταύτῃ τῷ χρόνῳ μεμαρτυρηκότων.
- ζ' Περὶ τῆς κατ' ἡμῶν ἐν σήλαις ἀνατεθείσης γραφῆς.
- η' Περὶ τῶν μὲν ταῦτα συμβεβηκότων ἐν λιμῶ καὶ λοιμῶ καὶ πολέμοις.
- θ' Περὶ τῆς τῶν τυράννων κατὰστροφῆς τῆς βίβ. καὶ οἷαις ἐχρήσαντο πρὸς τὴν ἐκκλησίαν.
- ι' Περὶ τῆς τῶν θεοφιλῶν βασιλείων νίκης.
- ια' Περὶ τῆς ὑσάτης ἀπωλείας τῶν τῆς θεοσεβείας ἐχθρῶν.

HÆC CONTINET ECCLESIASTICÆ HISTORIÆ Liber nonus.

- I. De simulata indulgentia.
- II. De pravitate quæ mox subsecuta est.
- III. De novo quodam simulacro Antiochiæ fabricato.
- IV. De decretis civitatum adversus Christianos.
- V. De falsis Actis.
- VI. De iis qui tunc temporis martyrium subierunt.
- VII. De his quæ adversus nos in æreis tabulis conscripta ac publicè proposita sunt.
- VIII. De his quæ postea acciderunt tum in bello, tum famis ac pestis tempore.
- IX. De inritu tyrannorum, & quibus verbis paulò ante mortem sint uñ.
- X. De victoria piorum Deò que acceptorum Imperatorum.
- XI. De ultima internecone hostium Christianæ religionis.

ΕΥΣΕΒΙΟΥ
 ΠΑΜΦΙΛΙΟΥ
 ΤΟΥ ΠΑΜΦΙΛΟΥ,
 ECCLESIASTICÆ
 HISTORIÆ
 LIBER NONUS.
 Ἐκκλησιαστικῆς ἰστορίας
 Λόγῳ θ'.

CAPI T I.
De simulata indulgentia.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.
Περὶ τῆς ἑπτάκις ἀνάστασης.

Hic refer-
Niceph.
17. c. 24.
Et hæc quidem palinodia Imperialis
rescripti quod supra retulimus, pas-
sim & ubique in Asia & per omnes cir-
cumquasq; provincias proposita cerne-
batur. Quibus in hunc modum gestis,
Maximinus qui Orientis provincias ty-

A
ΤΑ μὲν δὴ τῆς παλινοδίας τὴν προση-
γορευμένην βασιλικὴν νεύματι, ἡπλάτο τῆς
Ἀσίας πάντῃ ἐπαυχῆ, κατὰ τὴν αἰσθη-
ταύτην ἐπαρχίας ὧν τῶτον ἐπιτελεῖσθαι
τὸν τρόπον, Μαξιμίνος ὁ ἐπ' ἀνατολῆς τῆς

MAXIMINUS.

ἡ δὲ δυνάστεως αὐτοῦ εἰ καὶ ἴσως ἄλλος, καὶ τῆς εἰς
 τὸν ἴσων Θεὸν εὐσεβείας πολεμιώτατος γε-
 γωνός. ἐδάμωσεν τοῖς γραφεῖσιν ἀρεδούς, ἀντὶ
 τῆς προσεβήθη ἡ γράμματος, λόγῳ περὶ ἀπεί-
 τοῖς ἴσων αὐτὸν ἀρχεσσι, τὸν κατ' ἡμῶν ἀνεῖναι
 πόλεμον. ἐπεὶ γὰρ αὐτὰ μὴ εἴη ἄλλως τῆ τῶν
 κρηττόνων ἀντιλέγειν κείσει, τὸν περὶ ἐκτεθέντα
 νόμον ἐν τῷ δευτέρῳ βιβλίῳ, καὶ ὅπως ἐν τοῖς ἴσων
 αὐτὸν μέρεσι μὴ εἰς περὶ ἴσων ἀχθῆναι φεροντί-
 σασ, ἀγαθῶν περὶ ἀγαθῶν τοῖς ἴσων αὐτὸν
 ἀρχεσσι τὸν κατ' ἡμῶν διωγμὸν ἀνεῖναι προ-
 σταπεί. οἱ δὲ τὸ τῷ δευτέρῳ βιβλίῳ ἀλλήλοισι διὰ
 γραφῆς ἴσων σημαίνεσιν ὅ γένεσθαι παρ' αὐτοῖς
 τῶν ἴσων ἐξοχολογῶν ἐπάρατων ἀξιώματι τελι-
 μνησῶν Σαβίνοσ, πρὸς τὰς κατ' ἔθνη ἡγε-
 μόνους τῶν βασιλέωσ ἐμφαίνει γνώμην διὰ
 Ῥωμαϊκῆσ Ἰηουδαϊκῆσ. ἡ δὲ αὐτῆσ ἡ ἐξυμνωεία,
 τῆτον περὶ ἴσων λιπαρωτάτη καὶ κα-
 τὰ σωμῆναι πρὸς τὴν ἡγεμονίαν τῶν δευτέρῳ βιβλίῳ
 ἡμεῶν θεοτάτων ἀντοκρατόρωσ, πάλιν τῶν ἀν-
 τρωπῶν τὰσ διανοίας πρὸς τὴν ὁσίαν καὶ ὀρθὴν
 ἐπιπέσει ὁδὸν περὶ ἀγαθῶν ἐπιπέσει. ὅ-
 πως καὶ ἄλλοτε Ῥωμαίων σωμῆναι ἀκο-
 λυθῆναι δακτύλοισ, τὰσ ὀφειλομένασ Ἰηουδαϊκῆσ
 τοῖσ ἀθανάτοισ θεοῖσ Ἰηουδαϊκοῖσ. ἀλλ' ἡ πνῶν
 ἴσων καὶ τὰ κατ' ἔθνη βελήεῖσ, τοσῆτον περὶ
 ἴσων, ὡσ μίτε λογισμὸσ δικαίω τῆσ κελύσειωσ
 διωκῶσ ἐκ τῆσ ἰδίασ περὶ ἴσων ἀναχωρεῖν,
 μίτε τὴν Ἰηουδαϊκῆν ἡμεῶν αὐτὰσ ἐκ-
 φοβεῖν. ἐπειδὴ τῶν σωμῆναι ἐκ τῆσ τοῖσ
 τε τῶν πολλὰσ εἰσ κίνδυνον ἑαυτὰσ περὶ
 ἴσων καὶ τῶν περὶ ἴσων ἐν γῆραι τῆσ εὐ-
 σεβείασ ἡ θεοτάτων τῶν δευτέρῳ βιβλίῳ ἡμεῶν τῶν δυ-
 νατοῦστων ἀντοκρατόρωσ, ἀλλοτεῖον εἶναι τῆσ
 περὶ ἴσων τῆσ θεοτάτων τῆσ ἰδίασ δοκιμάζε-
 σα τὸ ἐκ τῆσ τοιαύτησ αἰτίας εἰσ τοσῆτον κίν-
 δυνον τὰσ ἀνθρώποσ περὶ ἴσων. ἐκείλοσε
 διὰ τῆσ καθοσιώσειωσ τῆσ ἰδίασ ἀχθῆναι δια-
 χαράζεσ. ἡ εἰσ τῶν χριστιανῶν τῆσ ἰδίασ ἔθνεσ
 τῶν Ἰηουδαϊκῶν μετὰ εὐρεθείη, τῆσ κατ' αὐτὰ
 ἰσοχλήσειωσ ἐκ τῆσ κίνδυνωσ ἀντὶ τῆσ ἀποσῆσειασ,
 καὶ μὴ πνα ἐκ ταύτησ τῆσ περὶ ἴσων π-
 μωρία κολασῶν νομίσειασ. ὅποτε τῆσ τοσῆτε
 χρονο σωμῆναι σωμῆναι αὐτὰσ μὴ ἐν τῶν
 πρὸσ περὶ ἴσων δεδωκῆσ, ὅπωσ ἀπὸ τῶν τοῖσ
 τῶν ἰσων ἀποσῆσειωσ ἀναχωρήσειωσ. ἐξ ἴσων
 γὰρ ἐν περὶ τὰσ λογιστὰσ καὶ τὰσ στρατηγὰσ

A rannide opprimebat; vir omnium ho-
 minum impiissimus, & divinæ religio-
 nis hostis acerrimus; cum hujusmodi
 literæ ei displicerent, loco rescripti
 quod propositum fuisse memoravimus,
 verbis duntaxat mandavit Judicibus
 suis, ut ab oppugnatione nostrorum
 abstinerent. Nam cum alioqui mi-
 nimè auderet potiorum voluntati ac
 sententiæ refragari; suppresso edicto
 illo quod suprâ retulimus, omnique cu-
 ra & cautione adhibita ne per provin-
 cias Imperii sui publicè proponeretur,
 ipse nuda voce Rectoribus Imperio suo
 subjectis præcepit, ut persecutionem
 adversus nostros inhiherent. Quod
 quidem mandatum ipsi sibi invicem
 Rectores per literas significarunt. Sabi-
 nus quidem qui Præfecturæ Prætorianæ
 dignitatem quæ apud illos summa ha-
 betur, tunc temporis obtinebat, sin-
 gularum provinciarum Præfidibus vo-
 luntatem Imperatoris per epistolam
 Latino sermone conscriptam insinua-
 vit. Eam epistolam Græcè nos inter-
 pretati sumus in hunc modum: Jam-
 pridem Majestas Dominorum nostro-
 rum sacratissimorum Principum, assidua
 ac devota sollicitudine omnium
 mortalium mentes ad piam rectamque
 vivendi rationem traducere instituerat,
 ut & ii qui peregrinas & ab institutis
 Romanorum alienas caremonias am-
 plecti videbantur, debitos cultus Diis
 immortalibus exhiberent. Verùm per-
 tinacia quorundam & obstinata men-
 tis duritia eo usque processit, ut neque
 ipsa Imperialis præcepti justitia eos à
 proposito revocare, nec imminentis
 supplicii gravitas detertere potuerit.
 Cum igitur acciderit ut ea de causa plu-
 rimi sese in abrupta pericula conjice-
 rent, Majestas Dominorum nostro-
 rum fortissimorum Principum pro infi-
 ta sibi pietate atque clementia, alienum
 à sanctissimo suo proposito esse judi-
 cans, ut ex ejusmodi occasione in tanta
 discrimina homines adducantur, nostræ
 devotioni præcepit, ut ad tuam soler-
 tiam literas darem: quò si quis fortè
 Christianorum gentis suæ religionem
 observare deprehensus fuerit, cum om-
 ni molestia ac discrimine liberet, ne-
 que ob hanc causam ulla poena afficien-
 dum censeas. Quippe cum tam longo
 jam temporis tractu compertum fuerit,
 eos nulla ratione adduci posse ut ab hu-
 jusmodi pertinacia abscedant. Scribe-
 re igitur ad Curatores & Magistratus,
 Xx ij

& ad Præpositos pagi singularum civitatum tua debet industria, ut sciant sibi in posterum hujus negotii amplius curam agere non licere. Posthæc singularum provinciarum Præfides, rati hanc reverà esse Principis mentem, quæ literis Sabini expromeretur, continuo Curatores & Magistratus & pagorum Præpositos per literas de Imperatoris voluntate certiores faciunt. Nec verò Scriptis duntaxat, verum etiam factis multò magis instabant, utpote qui Principis jussu executioni mandarent. Quotquot igitur ob confessionem divini Numinis vincos in custodia habebant, productos in medium dimiserunt; iis etiam qui ad metallà damnati fuerant, pari libertate concessa. Id enim reverà placere Principi arbitrabantur, cum tamen aliter se res haberet. Ceterum his ad hunc modum confectis, repente instar celestis cujusdam lucis, quæ post densissimas noctis tenebras exoritur, Ecclesias in singulis civitatibus congregatas, & frequentissimos Christianorum concursus, & collectas ibidem ex more fieri solitas cernere licebat. Ex quo infidelium populòs ingens pervaserat stupor cum tantam tamque insperatam rerum conversionem admirarentur. Exclamabantque solum magnum & verè Deum esse qui à Christianis coleretur. Ex nostris verò quotquot in persecutionis discrimine fideliter ac fortiter decertaverant, magna apud omnes fiducia & libertate potiebantur. Sed quorum vacillaverat fides, animæque naufragium fecerant, ii ad remedium avidè properabant, supplicantes & flagitantes à validioribus ut salutarem sibi dextram porrigerent: Deumque orantes ut propitius sibi esse vellet. Posthæc etiam generosi illi sacræ religionis pugiles, metallorum Dærumnis liberati in suam singuli patriam reverti cæperunt: perque urbes pervias lati atque alacres incedebant, incredibili quodam gaudio & inexplicabili fiducia repleti. Sic igitur numerosa nostrorum agmina, per vias publicas & per fora Deum Hymnis & canticis celebrando, iter suum peregerunt. Et qui paulò antea cum summa acerbitate vinciti & ex patria fuerant expulsi, eos tunc læto atque hilari vultu sua domicilia postliminio recuperantes vidiffes: Ad eò ut illi ipsi qui priùs eadem

A καὶ τὰς πραιποσίτους ἔπαγγελέσθαι ἑκάστης πόλεως ἢ σὴν ἐπιστρέψαι ὀφείλει. ἵνα γινώσκοντες περὶ αὐτοῖς τὴν ἐπιγράμματος φρονίαν ἀποδείξωσιν ἢ μὴ προσήκειν. ἐπὶ τούτοις οἱ καὶ ἐπαρχοὶ τὴν τῶν γραφέντων αὐτοῖς ἐπαληθεύειν προῤῥησαν νενομικότες, λογισαῖς καὶ ἐρατήρησιν καὶ ἀγρῶς ἐπιτέλαγμένοις, τὴν βασιλικὴν διὰ γραμμάτων ἐμφανῆ κατὰ τὴν ἰσχυρίαν μνη. ἔμνον δὲ αὐτοῖς διὰ γραφῆς ταύτης πρὸς ἑαυτοὺς καὶ ἐξ ἑαυτοῦ ἢ πολὺ πρότερον, ὡς ἐνεύμα βασιλικὸν εἰς πύρας ἀγοντες, ἐς ἑαυτοὺς ἐν δεσμοῦσιν καθειργμένοις διὰ τὴν ἐπιτοῦ τοῦ θεοῦ ὁμολογίαν, εἰς φανερόν προῤῥησαν ἠλευθέρων, ἀνιέντες τῶν δὴ αὐτῶν τῶν μεταλλοῦσιν ἐπιπρωρία δεδομῶν τῶν ἐπὶ ἀληθείας βασιλεῖ δοκούντων ἐπιπέλαγτοι καὶ ἀληθῆροι καὶ δὴ τῶν ἑταῶν ἐπιπέλαγτοι ἀδρόως οἷον π φῶς ἐν ἰσοφειᾷ νικτὸς λαμβάναν, καὶ πᾶσαν πόλιν συγκροτήματα παρὴν ὁρᾶν ἐκκλησίας, συνόδους ἐπαμύνηθαι καὶ τὰς ἐπιπέλαγτοι εἰς ἐθὺς ἐπιπέλαγτοι συναγωγὰς καὶ ἀπέπληκτο δὲ ἐπιπέλαγτοι C ἔσμικρῶς πᾶς πε τῶν ἀπίστων ἐθνῶν, πῶς τοσαύτης μεταβολῆς τὸ ἀπὸ θεοῦ δόξαν ἀποδεικνύοντων θεῶν ἐπιπέλαγτοι. τῶν δὲ ἡμετέρων ἡμετέρων μὲν τὸν τῶν διωγμῶν ἀγῶνα πιστῶς καὶ ἀδρείως διηθληκότες, τὴν πρὸς ἀπάντας αὐτοὺς ἀπελάμβανον παρρησίαν ὅτι δὲ τὰ τῆς πίστεως νενοσηκότες, τὰς ψυχὰς ἐτόνχοντες χεμασμοῦσιν, ἀσμῶν πρὸς τὴν σφῶν θεοπείαν ἐσπῶνθον. ἀνιδοῦντες καὶ σωτηρίας δεξιᾶν τῶν ἐρρωμῶν αἰτέμῶν, τὸν τε θεὸν ἰλεων αὐτοῖς χρεῖας καὶ δικετεύοντες, εἴτα ἡμετέροι οἱ ἡμετέροι τῆς θεοσεβείας ἀθληταὶ τῆς εἰς τὰ μεταλλὰ κακοπαθείας ἐλευθεροῦσιν, ἐπὶ τὰς ἑαυτῶν ἐσέλλοντο. γὰρ ἐπιπέλαγτοι εἰς τὴν πᾶσης ἰόντες πόλεως, ἐυφροσύνης τε ἀνιδοῦντες, καὶ ἦν ἐδὲ λόγῳ δυνατὸν ἐρρωμῶν παρρησίας ἐμπλεοῦσιν. εἴφη ὡν πολυαίτητα καὶ μέσας λεωφόρους καὶ ἀγορὰς, ὡς ἀνιδοῦσιν ψαλμοῖς τὸν θεὸν ἀνυμνεῖν, τὰ τῆς πίστεως εἰς ἡμῶν καὶ τῶν μὲν τιμωρίας ἀπὸ πάντων μικρῶ πρὸς τὸν δεσμῶν τῶν πατρῶων ἀπὸ ληλαμῶν, εἶδες ἀν ἰλαροῦσιν καὶ γενεῶν πρὸς τὸν θεὸν αὐτῶν ἀπολαμβάνοντες εἰς ἡμῶν καὶ τῶν πρῶτον κατ' ἡμῶν φωνῶν

MAXIMINUS.

τα, τὸ θαῦμα ὡσαύτ' ἅσαν ὀρεῶντας ἐλπίδα, ἅ nobis atque excidium minabantur, tam insperata rei miraculo attoniti, nobis συχαίρειν τοῖς γενημένοις.

A nobis atque excidium minabantur, tam insperata rei miraculo attoniti, nobis gratularentur.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β.

Περί τῆς μετέπειτα διαστροφῆς.

Τούτα δ' ἐκέποιός τε ἂν φέρεω ὁ τύραννος, μισόκαλος ἐς ἀμάλινα καὶ πάντων ἀγαθῶν ἐπίεχλος ὑπάρχων, ὃν ἐφαμύρτων ἐπ' ἀναβολῆς ἀέχων μερῶν. ἔδ' ὅλως ἐπὶ μῆνας ἑξήκοντα ἐπίλειψεν τὸν τρίτον ἡνέχετο ὅσα δ' ἴω ὡς ἀνατροπὴν τῆς εἰρήνης μηχανώμενος, πρῶτον μὲν εἴργειν ἡμᾶς τῆς ἐν τοῖς κοιμητηρίοις σωθῆς διὰ τῆς φάσεως παρῆται εἴτα διὰ πινῶν ποτηρῶν ἀνδρῶν αὐτὸς ἐαυτῶν καὶ ἡμῶν πρὸς βούλειαν, τὰς Ἀντιοχείων πολίτας παρορμήσας, ἐπὶ τὸ μηδαμῶς ἰνα χριστιανῶν τὴν αὐτῶν οἰκίαν ἐπιτρέψας πατεῖν, ὡς ἐν μεγίστῃ δωρεᾷ παρ' αὐτῶν τυχεῖν ἀξιώσασθαι, καὶ ἕτερος ἢ ταυτὸ ὑποβαλεῖν διαπράξαις ὡν πάντων δεχηγὸς ἐπ' αὐτῆς Ἀντιοχείας ἐπιφύεσθαι Θεοτέκνῳ. δεινὸς καὶ γόνος καὶ πονηρὸς ἀνὴρ, καὶ τῆς φροσύνης ἀλλότριος ἐδόκει ἢ λογισεῖν τὰ καὶ τὴν πόλιν.

С А Р У Т II.

De pravitate qua mox subsecuta est.

Verum ille honestatis & bonorum omnium inimicus tyrannus, qui ut ^{Huc refertur} supra diximus, in Orientis partibus Imperium gerebat; cum hunc rerum statum diutius ferre non posset, ne sex quidem integris mensibus passus est eum permanere. Dumque ad subruendam pacem nihil non molitur, primum quidem nostros à conventibus qui in cæmeteriis fieri solebant, nescio quo prætextu arcere aggressus est. Deinde ipse ad se legationem mittit adversus nostros; sollicitatis per quosdam nefarios homines Antiochenis, ut abs se instar maximi cuiusdam beneficii peterent, ne cui Christianorum Antiochiam incolere liceret. Aliis quoque ut idem facerent suggestit. Quorum omnium auctor in ipsa urbe Antiochia existit Theotecnus; vir violentus, versutus atque improbus, qui tunc in illa civitate Curatoris officium gerebat.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ.

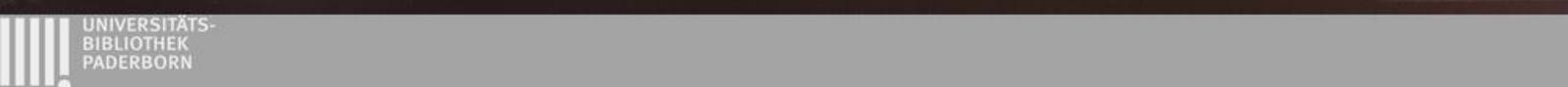
Περί τῆς κατ' Ἀντιόχειαν νεοπαθοῦς ἑορᾶς.

Πλεῖστα δ' ἴω ὡς ὄντι κατ' ἡμῶν στρατοσάμῳ, καὶ πάντα τρέπον τὰς ἡμετέρας ὡς πρὸς τὴν φῶρα ἀνοσίγαστος, ἐκ μυχῶν θηροῦσαι διὰ σαρδῆς πεποικμένῳ. πάντα τε ἐπὶ διαβολῇ καὶ κληροδοσίᾳ τῆ κατ' ἡμῶν μηχανημένῳ, καὶ θανάτῳ αὐτῶν μυρίοις ὄντις γεγονῶς. τελευτῶν εἰδωλόν τι διὸς Φιλίμαγανταίας τισι καὶ γοηταίαις ἰδρύει, τελετὰς τε ἀνάγνας αὐτῶν καὶ μύσεις ἀκαλλυεῖντες, ὡς ἄγαστες καθαριμὸς ἐπινοήσας, μέχει καὶ βασιλέως τῶν τερατείων δι' ὧν ἐδόκει χριστομῶν σκελεῖν, ἐπεδείκνυτο καὶ δὴ ὄντι κολακεία τῆ κατ' ἡδονῶν κρατεῖν, ἐπεγείρει καὶ χριστιανῶν τὸν δαίμονα καὶ τὸν Θεὸν δὴ κελούσας φησιν, ὑπεροείας τῶν πόλεως καὶ τῶν ἀμφὶ τῶν πόλιν ἀγρῶν, ὡς ἂν ἐχθρὸς αὐτῶν χριστιανὸς ἀπελάσσει.

С А Р У Т III.

De novo quodam apud Antiochiam fabricato simulacro.

Hic igitur cum nos antea omnibus modis impugnavisset, & nostros tamquam fures quosdam ac maleficos investigari, & ex latibulis suis erui curasset: cumque nihil eorum quæ ad nos infamandos & calumniandos facere poterant omisisset; innumeris denique mortis causa exstisset: tandem simulacrum Jovis Philii magi cis artibus consecratum erexit. Cumque ad ejus cultum impuras initiationes & inania mysteria ac detestandas expiationes instituisset: compositis quibusdam oraculis ad ipsum usque Imperatorem præstigiæ suarum specimen detulit. Fædæque adulatione Principis gratiam captans, dæmonem adversus Christianos stimulat; fingens Deum jubere ut Christiani quippe qui hostes sui essent, urbe omnique territorio pellerentur.

MAXIMINUS.

συνεδείον τε αυτοίς ἀθεμιτηγίας. ἐν αὐτοῖς
τῆς κυριακῆς πράξεν αὐτὸς τὰ ἀκόλαστα,
ὡς αἴτιον λέγειν αὐτὰς ἐπὶ διαβολῆς ἔδ-
ματος ἠβελεν ὡν κ' ὄδῃ ἐν ὑπομνήμασι τὰς
Φωνίας ἐντεθείσας, βασιλεί κινεῖται καὶ δὴ
πρὸς ἄξαντος, εἰς πάντα τόπον κ' πόλιν κ' ταύ-
τα δημοσιεῖται τὰ γεράμματα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 5.

Πρὶν ἢ ἐν τῷ δὲ τῷ ἑξῆς μάρτυρικῶν.

Ἄλλ' ὁ μὲν ὄψεαι μακρὸν αὐτοῦ χειρῶν
ἄτ' ἔγγονος ὁ στρατοπέδ' ἀρχῆς, δίκην τίν-
ου πτῆς κακοτροπίας. ἡμῶν δ' αὖ φυγαὶ πά-
λι ἀνεκινεῖτο, κ' διωγμοὶ χαλεποὶ τῷ τε κ' B
πάσας ἐπαρχίας ἠγεμένων αὐτῆς δευαί
καὶ ἡμῶν ἐπαναστάσεις, ὡς καί τινες ἀλόγισ-
τῶν ἀπὸ τὸν θεῖον λόγον ἐπιφανῶν, ἀπὸ δ' αἰτη-
τῶν ἐπὶ θανάτῳ Ἰησοῦ καὶ ἀδελφῶν ὡν
πρὸς ἐν Ἐφέσῃ τῆ πόλει τῆς Φοινίκης, χρεῖστα-
τος σφῆς ὁμολοῦσάντες, θηρίων βορᾶ ἀδελ-
φίδονται. Ἐπίσκοπος ἦν ἐν τῷ τοῖς Σιλθανός,
τὴν ἡλικίαν ὑπεργήρωσ, ἐν ὅλοις ἔτεσι τεσσα-
ρῶντα τὴν λειτουργίαν διωκτικῶς. κ' ἦ τὸν
αὐτὸν χρόνον καὶ Πέτρος τῶν καὶ Ἀλεξάν-
δρειαν παροικιῶν πρεσβῆς Ἰηφανῆς αἰ. C
θεῖον ἐπισκόπων χεῖμα, βίβ' ἀρετῆς τε ἕνεκα
καὶ τῶν ἰσραὴν λόγων σωμασκήσεως. Ἰζ' ἔδε-
μίας ἀνάσπας ὁ γεγονὸς αἰτίας, μὴ ἢ μίας
ἀσπλαγξῆς πρεσδοσίας, ἀθρόως ἔτω καὶ
ἀλόγως ὡς ἂν Μαξιμίνος πρεσβῆς ἄξαντος, τὴν
κεφαλὴν ἀποτέμνει μὲν αὐτῶν ἢ κ' τῶν καὶ
Αἰγυπτίον ἐπισκόπων ἄλλοι πλείους, ταυτὸν
ὑπομένοντι Λακιανός τε ἀνήρ τὰ πάντα ἀει-
ς ὁ βίβ' τε ἐγγεγρατῆς κ' τοῖς ἱερεῖς μαθημα-
σι συγκεκορημένῳ. τ' καὶ Ἀνιόχειαν πα-
ροικίας πρεσβύτερο, ἀχθεῖς ἐπὶ τ' Νικομη-
δεῶν πόλει, ἐνθα τῶν καὶ βασιλεὺς δια-
τρέων ἐτύγχανε, ἀδελφῶν τε ἐπὶ τῶ ἀρχον-
τῶ τῶν ὑπὲρ ἡς πρεσβῆς ἀδ' διδασκαλίας ἀπο-
λογίαν, δεσμοτηρίῳ ἀδελφῶν κ' κίνουλα. ὁ-
σαυτὰ δ' ἴτα ἐν βραχεῖ τῷ μισθάλῳ Μαξι-
μίνῳ καὶ ἡμῶν σιωσκέατο. ὡς τῶ πρεσβῆ-
ρε δ' αὐτῶ πολλῶ χαλεπώτερον τῶτον ἡμῶν
ἐπεργεῖσθαι διωγμῶν.

CAPUT VI.

De iis qui tunc temporis martirium subierunt.

Verum non longo post tempore Huc re-
Dux ille mortem sibi ipse consci- Niceph.
fcens, improbitatis suae poenas dedit. 1.7. c.27.
Nostrorum vero fugae rursus & acerbis-
sima persecutiones renovari caepere;
provinciarum Rectoribus acriter con-
tra nos insurgentibus. Adde ut nonnul-
li qui in sacrae fidei praedicatione excel-
lere videbantur, comprehensi absque
ulla miseratione capitali sententia dam-
nati sint. Ex quibus tres apud Eme-
sam urbem Phoenices Christianos se esse
confessi, bestiis objiciuntur. Erat in-
ter hos Silvanus Episcopus, decrepita
jam aetatis: qui per annos quadraginta
Sacerdotis ministerium obierat. Per
idem tempus Petrus quoque qui Ale-
xandrinae Ecclesiae summa cum laude
praefuit; verè praecipuum ac divinum
Episcoporum decus, cum ob totius vi-
tae sanctimoniam, tum ob studium ac
peritiam sacrarum Scripturarum; nul-
lum ob crimen comprehensus, praeter
omnium expectationem subito & abs-
que ulla probabili causa utpote Maxi-
mino jubente, capite truncatur. Idem
cum ipso perpessi sunt complures quo-
que alii Aegyptiorum Episcopi. Sed &
Lucianus Antiochenae Ecclesiae Presby-
ter; vir tum vitae continentia, tum sa-
crarum literarum scientia conspicuus;
perductus Nicomediam, in qua tunc
civitate Maximinus morabatur, cum
defensionem fidei illius quam profite-
batur coram Praefide edidisset, conje-
ctus in carcerem trucidatur. Denique
tot & tanta nobis mala brevi tempore
intulit ille omnis virtutis inimicus Ma-
ximinus, ut haec persecutio multo acer-
bior nobis priore illa videretur.

CAPUT VII.

De his que adversus nos in tabulis sunt incisa ac publice propofita.

Huc refer Niceph. 1.7. c.27.

Porro in mediis urbibus, quod nunquam antea factum fuerat, civitatum adversus nos decreta, & constitutionum Imperialium rescripta, æreis incisa tabulis proponebantur. Pueri item in scholis toto die nihil aliud præter Jesum & Pilatum, & Acta illa ad contumeliam nostram conficta, in ore habebant. Ipsam hoc loco Maximini epistolam quam æreis tabulis incisam fuisse diximus, apponere opportunum mihi videtur: tum ut impietas hominis illius plena insolentia & arrogantissima contumacia perspicui possit; tum ut divinæ justitiæ quæ illum brevi post tempore infecuta est, in omnis & adversus improbos semper armata severitas omnibus manifestò pateat: qua quidem stimulante, haud multò postea contraria de nobis & sensit & scriptis legibus constituit. Illius autem rescripti hæc omnino sunt verba: *Exemplum interpretationis epistolæ quâ Maximinus respondit decretis civitatum adversus Christianos, ex tabulâ æneâ Tyri descriptæ.* Tandem aliquando infirma humanæ mentis audacia, abjectis ac discussis erroris tenebris, quæ miserorum verius quàm impiorum hominum sensus exitiali ignorantia caligine involutos antehac obfederant, perspicere potuit se prolixâ erga omnes bonos Deorum immortalium providentiâ regi & confirmari. Quæ res incredibile dictu est quàm grata quamque jucunda nobis fuerit & accepta; quod religiosi vestri erga Deos propofiti illustrissimum specimen dederitis. Nam antea quidem nemini erat obscurum quanta observantia ac religione Deos immortales coleretis: Quippe quibus non nudorum & inanum verborum fides, sed continua & stupenda illustrium facinorum miracula innotuissent. Unde & civitas vestra Deorum immortalium sedes ac domicilium jure merito appelletur. Multis certe argumentis evidentissimè apparet, eam caelestium Numinum adventu ac præsentia florere. Nunc verò civitas vestra, neglectis omnibus quæ ipsius interesse videbantur, & ommissis precibus quas pro Republicæ suæ negotiis antehac nobis offerre consueverat; ubi primùm sensit homines detestandæ vanitatis iterum serpere cœpisse,

A

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ΄.

Περί τῆς καθ' ἡμῶν ἐν σήλαις ἀνατεθείσης γραφῆς.

Ανά μέσας γένοι τὰς πόλεις, ὁ μὲν ἡμῶν καὶ βασιλικῶν πρὸς ταῦτα διατάξεις ἀνὴγραφαί. σήλαις ἐν τετυπωμένῳ καὶ καὶ ἀνωρθέντο οἱ τε παῖδες ἀνά τὰ δὲ σκαλεῖα, Ἰησοῦν καὶ Πιλάτον καὶ τὰ ἐκ τῆς παιδείας ὑπομνήματα, διὰ τόματος ἐπισησαν ἐφερῶν ἡμέραν. ἐν ταῦτά μοι αὐτῶν εἶναι φαίνεται, αὐτῶν δὴ ταῦτ' ἰδὼν ἐν ταῖς ἀνατεθείσας Ἐ Μαξιμίνου γραφῆς Ἰάξαι ἴν' οὐκ ἔτε Ἐ ἀνδρὸς θεομισίας ἰσχυρῶν καὶ ὑπερήφανος ἀθάνατα φανεροῦσιν αὐτῶν, καὶ τὸ πᾶσα πόδας αὐτῶν μελεθεῖσιν ἀδικίας ἢ αὐπνοῦ καὶ τῶν ἀσεβῶν μισοῦσιν πρὸς τὴν ἐλαθεῖς, ἐκ εἰς μακρῶν ταῖς ἀνατεθείσας ἡμῶν ἐβλευσάλοτε καὶ δι' ἐγγραφῶν νομῶν δομάσσε. τῶν ἐπ' αὐτῶν λέξεων ἐγρετόν τρέπον. Ἀνὴγραφον ἐμυλῶσιν Μαξιμίνου πρὸς τὰ καθ' ἡμῶν Ἰησοῦ ἀνὴγραφῆς, διπλῆς ἐν Τύρῳ σήλαις μελεθεῖσιν θεῖσης. Ἡδη ποτὲ ἡ ἀδελφῆς Ἰρασύνης τῆς Ἰρωπίνης διανοίας, ἰσχυσε πᾶσαν πλάνην μαυροῦσιν καὶ ὀμίχλην διποσεισασμένην νασκεδᾶσασα. ἡτις πρὸς τῆς ἐβλευσάλοτε ἀσεβῶν, ὅσον τῶν ἀθλίων ἀνθρώπων τὰς αὐτοῖς ὀλεθεῖν ἀνοίας σκότο ἐνεκλήσασιν ἀλιόκει. Ἐπιγνώσιν ὡς τῆ τῶν ἀθανάτων Θεοῦ φιλαθήα πρῶνοια διοικεῖται καὶ εὐαγγελισται ὅτι πρᾶγμα ἀπίστον ἐστὶν εἶπεν, ὅτις καὶ χαρισμῶν, ὅπως τε ἦδισον καὶ πρᾶγμα ἡμῶν γέγονεν, ὡς μέγιστον δεῖγμα τῆς Θεοῦ λέξ' ἡμῶν πρῶνοιας δεδωκέναι ἵπτι πρὸς τῆς ἐδενὶ ἀγνωσον ἦν, ὅποιος πρᾶξῶν ῥήσεως καὶ θεοσεβείας πρὸς τῆς ἀθανάτων Θεοῦ ἐτυχεῖσιν ὄντες, οἱς ἐψυχῶν καὶ ῥημάτων πίσις, ἀλλὰ σωεχῆ ἔστω ἀθανάτων ἡμετέρα πόλις Θεῶν ἀθανάτων ἰδρυμένων οἰκλήσειον Ἐπιγαλοῖτε. πολλοῖς γὰρ πρᾶγμα μασι καὶ φαίνε, τῆ τῶν ἐθανίων Θεοῦ ἰδὼν ἐπονημία ἀνθεῖν. ἰδὲ τοῖσιν ἡ ὑμῶν πρᾶξῶν ἰδὲ πάντων ἰδὲ ἰδία διαφερόντων αὐτῶν ἀθανάτων σασα, καὶ τὰς πρᾶξῶν ἰδὲ ὑπὲρ αὐτῶν πρᾶξῶν τῶν θεῶν παρῆσιν ὅτε πάλιν ἰδὲ τῶν

MAXIMINUS.

τις ἐπέδρατε ματαιότητος γεγονότας ἔρπειν
 ἀεργεῖσθαι. καὶ ὡσπερ ἀμεληθεῖσαν καὶ κεκοι-
 μημένην πυρρὰν ἀναζωπυρεμένων τῶν πυρ-
 ρῶν μεγίστας πυρκαϊὰς ἀναπληρῆσαν. ἐνθάως
 πρὸς τὴν ἡμέτεραν εὐσεβείαν, ὡσπερ πρὸς μη-
 τεροῦν πατρῶν θεοσεβειῶν, χωρεῖς ἴσως μελ-
 λισσας κατέφυγον, ἰασίν τινα καὶ βοήθειαν ἀ-
 πατήσα ἢν τινα διανοίαν ζωτηριώδη, διὰ
 τὴν πίσιν τῆς ἡμετέρας θεοσεβείας τὰς θεὰς
 ὑμῶν ἐμβέδληκέναι δῆλον ἐστὶν ἐκείνος ὁ ὕψι-
 σθ' καὶ μέγιστος ζεύς. ὁ παρκαθήμενος τῆς
 λαμπροτάτης ὑμῶν πόλεως. ὅτε πατρῶες B
 ὑμῶν θεὰς, καὶ γυναικὰς καὶ τέκνα, καὶ ἑστῶν
 καὶ οἴκων διὰ πάσης ὀλεθροῦς φθορᾶς ῥύομε-
 νος, ταῖς ὑμετέρας ψυχαῖς τὸ ζωτηριον
 ὀπέπυσε βέλημα. ἐπέδεικνυς καὶ ἐμφανῶν,
 ὅπως ἔξαιρετόν ἐστι καὶ λαμπρὸν καὶ σωτηριώ-
 δεσ, μὴ δ' ὀφειλομένους σεβάσασθαι τῆς θεο-
 πείας καὶ ταῖς ἱεροθεσίαις τῶν ἀθανάτων
 θεῶν παρσπέναι. τίς γὰρ ἔτις ἀνόητος ἢ νε-
 παλὸς ἀλλότριος εὐρεθῆναι δυνάταται, ὅς οὐκ
 ἀιδάσεται τῆς φιλαγαθῆς τῆς θεῶν σαρδῆ
 συμβαίνων, μή τε τὴν γλῶττα παρδιδόμην
 αὐτῆς ἀπὸ μαλακῶν δυνεῖας, τὴν τῆς γεωργῶν
 ἐλπίδα κενὴ παρδοκία σφάλλασαν. μὴ δὲ
 αὐτῶν ἀσέβους πολέμους παρδολῶν ἀνεπικωλύτως
 ἐπιγῆς σπείρειας καὶ φθαρείας τῆς ἔρανος
 ἐκκαρσίας, ἀνχημῶν τὰ σώματα εἰς θάνα-
 τὸν καλᾶσεν. μὴ δ' ἔτι μὴ ἀμέτρων ἀνέμων
 πνευμασιτῶν θάλασσαν κυμαίνεσαν κορυ-
 φῶν. μὴ δ' ἐγε καλιγίδας ἀπαρδοκίτας
 καλαρῆν γυνῶν, ὀλεθροῦν χεμῶνα ἐπεγεί-
 ρειν. ἐτι τοῦτω μὴ τε τὴν τροφὸν ἀπάντων
 καὶ μητέρα γῆν, διὰ τῆς καλιώτατος λαγόνων
 ἑαυτῆς ἐν φοβερωτῶν καλαδνομένων, μὴ D
 δ' ἐγετὰ ἔπικεμῶν ὅση χασμάτων γνομέ-
 νων καλαδνεῖας ἀπὸ πάντα καὶ τέτων ἐπαχα-
 λωπώτερα κακὰ, παρδῆτε πολλάκις γεγο-
 νέαι ἔδεις ἀνοεῖ. Ἐ ταῦτα σύμπαντα διὰ
 τὴν ἐλεθροῦν πλάνῃ τῆς ὑποκένε μαλαιότη-
 τος τῆς ἀθεμίτων ἀνθρώπων ἐκείνων ἐγένετο,
 ἡνίκα καὶ τὰς ψυχὰς αὐτῶν ἐπεπόλαξε, καὶ
 χερόν ἐπείν τὰ πάντα καὶ τῆς οἴκεμένης αἰ-
 χμῶν ἐπέξε. τέτοις μεθ' ἕτερα ἔπικεμῶν
 ἐφορῶνσαν ἐν τοῖς πλατέων ἢ δὴ πεδίοις
 ἀθῆντα τὰ λῆια, καὶ τοῖς ἀσάχυσιν ἔπικεμῶν ἡνίκα
 καὶ τὰς λειμῶνας δι' ἐνομερίαν, καὶ τὰς
 φύοις καὶ ἀνδρῶν λαμπομένους, καὶ τὴν ἔρανος
 καλᾶσεν ἐνκαρῶν καὶ παρδῶν τῶν
 ὕγ

& quasi neglectum ac sopitum quen-
 dam rogam rediivis fomitibus in-
 gentes ignium globos denuo excitare;
 confestim ad nostram pietatem tan-
 quam ad totius religionis metropolim
 confugit, remedium aliquod & subsi-
 dium efflagitans. Quod quidem salu-
 bre consilium, vobis ob fidem pietatis
 vestrae à Diis immortalibus suggestum
 esse non dubium est. Scilicet altissimus
 ille & maximus Jupiter, qui clarissimae
 civitati vestrae praesidet; qui patrios ve-
 stros Deos qui uxores & liberos, qui pe-
 nates & domos ab omni peste atq; exi-
 tio servat incolumes, vestris mentibus
 hanc salutarem iniecit cogitationem;
 aperte indicans atque ostendens, quàm
 eximium quamque praeclarum & salu-
 tare sit, ad cultum ipsius & ad sacras
 Deorum immortalium caremonias
 cum debita veneratione accedere.
 Quis enim tam demens, tamq; omnis
 sensus expers reperiri potest, qui nō in-
 telligat propitiâ deorū in nos benevo-
 lentiâ fieri, quòd nec terra credita sibi
 abnegat semina, spem agriculturalum vana
 exspectatione deludens; nec impii bel-
 li aspectus impræpedite defixus haeret
 in terris: nec corruptâ cæli temperie
 arentia pereunt corpora: nec immo-
 deratis ventorum flatibus agitarum pe-
 lagus intumescit, nec subita & præter
 exspectationem ingruentes procellae
 perniciosam excitant tempestatem:
 quòdque parens omnium & nutrix ter-
 ra, nec ab imis sedibus horrendo tre-
 more concussa emergit; nec rursus
 montes eidem superpositi hiatu subito
 absorbentur. Quas quidem omnes ca-
 lamitates iisque adhuc acerbiores alias,
 antehac sæpius contigisse, nem est qui
 ignoret. Hæc porro omnia ob pestife-
 rum errorem inanissimæ vanitatis sce-
 leratorum illorum hominum even-
 runt, quo tempore error ille in animis
 eorum pullulavit, & universum prope-
 modum terrarum orbem probro ac de-
 decore opplevit. Deinde paucis inter-
 jectis hæc subiungit: Aspiciant in aper-
 ta camporum planicie florentes sege-
 tes & spicis quodammo fluctuantes:
 Prata considerent plantis & floribus
 collucentia propter opportunam im-
 brium irrigationem: Cæli statum in-
 tueantur in placidissimam temperiem

MAXIMINUS.

μεγαλαυχίαν, τὴν ὑπὲρ ἡμῶν ἐξάνιον αὐτῶν A
συμμαχίαν ἐπέδεικνυτο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η΄.

Πηρὶ τῶν ταῦτα συμβεβηκότων ἐν λιμῶ καὶ λοιμῶ καὶ
πολέμοις.

Οἱ μὲν οὖν ἐξ ἔθους ὄμβροσι τε καὶ ὑετοῖ
χεμαδίς τ' ὕδατος ὑπαρχύσεως, τινὲς
ἐπιγῆς ἀνεύχον σιωπήθη φορὰν λιμὸς δὲ ἀδύ-
κλιτος ἐποικήσει, καὶ λοιμὸς ἐπὶ τῷ καὶ ἰνῶ
ἑτέροις νοσήματι, ἔλκεσι δὲ ἦν Φερωνύμως B
πυρῶδας ἐνεκεν, ἀνδραξ̄ προσαγορευόμενον,
ἐπιφορὰ δὲ καθ' ὅλον μὲν ἔρπων τῶν σωμάτων,
σφαλερές ἐνεποίει τοῖς πεπονησὶ κινδύνως.
ἔμην ἀλλὰ καὶ τῶν ὀφθαλμῶν διαφερέν-
τως ἐπιπλείστον γινόμενον, μυρίους ὄσους ἀνδρας
ἀμα γυναιξὶ καὶ παισὶ, πηρὸς ἀπειργάζετο.
τέτοις προσηπανίσταται τῶν τυράνων ὁ πρὸς
Ἀρμενίους πόλεμος. ἀνδρας δὲ δευκαίς Φί-
λιππος τε ὁ συμμαχῶν Ρωμαίων ἄς καὶ αὐτὰς
χρησιανὸς ὄντας, καὶ τὴν εἰς Ἰοθεῖον ἐνσέδειαν δια-
σπασθῆς ποιημένους, ὁ θεομισθῆς εἰδῶλοισι δύν
καὶ δαίμοσιν ἐπαναγκάσαι πεπειραμένος, ἐχ-
θρὸς ἀντὶ φίλων, καὶ πολεμῶν ἀντὶ συμμα-
χῶν καλεσῆσατο. ἀθρόως δὲ ταῦτα πάντα
ὑφ' ἑνὰ καὶ τὸν αὐτὸν συρρέυσαντα καιρὸν, τῆς
τῶν τυράνων θεασύτησιν καὶ τῶν θεῶν με-
γαλαυχίαν διήλεγξεν. ὅτι δὴ τῆς αὐτῆς τὰ
εἰδῶλα αὐτῶν σπασθῆς καὶ τ' καθ' ἡμῶν ἐνεκα
πολιορκίας, μὴ λιμὸν μὴ δὲ λοιμὸν, μὴ δὲ
μὴν πόλεμον ἐπὶ τῶν αὐτῶν συμβῆναι και-
ρῶν ἐθεασμῆτο. ταῦτα δὲ οὖν ὁμοῦ καὶ κατὰ
τὸ αὐτὸ ἐπελθόντα, καὶ τῆς αὐτῆς καλασεροφῆς
αὐτοκλήφει τὰ προῖμια. αὐτὸς μὲν οὖν D
αὐτῶν τῶν πρὸς Ἀρμενίους πόλεμον ἀμα τοῖς
αὐτῶν ἐρασιπέδοις καλεπονεῖτο τὸς δὲ λοιποὺς
τῶν τὰς ὑπὸ αὐτὸν πόλεις οἰκόντων, δεινῶς ὁ
λιμὸς τε ἀμα καὶ λοιμὸς κατετευχέτην. ὡς
ἑὸς μέγας πυρῶν, διαχιλίας καὶ πεντακοσίας
Ἀθηναίων ἀνέκα ἀλλὰ πῆρα μύριοι μὲν οὖν ἐ-
τύγχανον οἱ κατὰ πόλεις θνήσκοντες. πλείους
δὲ τῶν οἰκῶν ἀγρῶν τε καὶ κώμας ὡς ἦδη
καὶ τὰς παλαιῶν ἀγροίκων πολυάνδρους ἀ-
πογραφὰς, μικρῶ δὲ ἐν παντὶ παθεῖν ἐξά-
λετην. ἀθρόως σχεδὸν ἀπάντων ἐνδεία προ-
φῆς καὶ λοιμῶ δὲ νόσῳ διεφθαρευμένων. ἰνῶ μὲν
αὐτὰ ἐαυτῶν φίλτατα βραχυλάτης ἰερωφῆς

CAPUT VIII.

De his quae postea acciderunt tum in bello, tum
famis ac pestis tempore.

NAM imbres quidem ac pluvia
hiberno tempore abundantius
cadere praeter solitum defierunt. Et
insperata contigit fames; quam de-
inde pestis subsecuta est. Praeter haec
alterius cujusdam morbi vis saevit; ul-
cus videlicet quod ob inflammatio-
nem carbunculus vocatur. Hic mor-
bus per univrsum corpus paulatim
serpens, gravia aegris discrimina affere-
bat. Sed praecipue circa oculos ha-
rens & insidens diutius, innumeros
promiscuae aetatis & sexus luminibus
orbavit. Bellum insuper a tyranno
commotum est adversus Armenios,
jam inde a priscais temporibus amicos
ac socios populi Romani. Qui cum
Christiani ipsi quoque essent & divi-
nae religionis studiosissimi, Deo in-
visus tyrannus eos ad simulacrorum ac
demonum cultum traducere per vim
conatus, pro amicis inimicos, hos-
tes pro sociis effecit. Haec igitur om-
nia uno eodemque tempore cum
subito confluisent, arrogantem con-
fidentissimi tyranni jactantiam confu-
tarunt, qui ob studium in colendis
simulacris, & propter persecutionem
nostrorum, nec famem, nec pesti-
lentiam, nec bellum denique ullum
suis temporibus accidisse audacter
gloriabatur. Atque haec omnia eod-
em temporis momento simul in-
gruentia, quaedam quasi procemia im-
minentis tyranno exitii ostentabant.
Et ipse quidem in bello adversus Ar-
menios una cum exercitu suo varias
clades atque aetumnas pertulit. Re-
liqui vero qui urbes ejus Imperio sub-
ditas incolebant, fame simul ac pe-
stilentia graviter vexati sunt: Adeo
ut unus frumenti medimnus bis mille
& quingentis Atticis drachmis venun-
daretur. Et innumeri quidem in ur-
bibus, plures vero in agris & vicis
passim interibant: in tantum ut cen-
suales tabulae olim ingenti rusticorum
numero repletae, una propè litura
deleta fuerint; omnibus ferè aut
victus inopia, aut pestilenti morbo
simul absumptis. Quidam pro exi-
guo admodum cibo carissima pigno-

ra locupletioribus vendere non dubitabant. Alii distractis paulatim prædiis ac facultatibus suis, ad extremam inopiam redacti sunt. Nec defuere qui modica fæni segmenta avulsâ mandentes, & noxiis quibusdam absque ullo discrimine pasti graminibus quibus valetudo corporis corrumpabatur, scædè interirent. Sed & mulieres quædam inter suos non ignobiles, præ summa egestate ad inverecundam compulsæ necessitatem, mendicandi causâ in forum ventabant: quarum verecundia in vultu, & in amictu modestia, olim ipsas liberaliter educatas fuisse satis indicabat. Et nonnulli quidem aridi ut umbras mortuorum diceres, deficientib⁹ viribus huc illuc nutabundi ac cespitantes; cum præ imbecillitate consistere non possent, in mediis plateis corruebant; pronique humi jacentes toto corpore expanso, modicum panis fructum sibi porrigi flagitabant. Cumq; extremum pane spiritum ducerent, laborare se inedia vociferabantur; ad hanc solum acerbissimam vocem proferendam satis validi. Quotquot verò locupletiores esse videbantur, mendicantium multitudinè obstupefacti, postquam egentibus plurima impertierant, durum deinceps & omnis miserationis expertem animum induebant; eandem cum mendicantibus calamitatem ipsi quoque brevi se passuros esse prævidentes. Itaque in medio foro & per vicos & angiportus, nuda atque infepulta cadavera pluribus diebus jacentia, prorsus miserabile spectaculum intuentibus præbebant. Quædam etiam à canibus dilaniata sunt. Quæ de causa hi quibus vita adhuc suppetebat, passim canes interimere cœperunt; ne forte in rabiem versi vivos posthæc homines devorarent. Interim pestilentia totas domos ac familias nihilo segnius depascebatur: præcipuè eos invadens, quos utpote cunctis ad victum necessariis affluentes, fames conficere non potuerat. Igitur opulentissimi quique provinciarum Rectores ac Præsides, & ex Primoribus civitatum quam plurimi, perinde ac si fames eos de industria transmisissos pestilentia reservasset, acutissimo ac velocissimo mortis genere interibant. Cuncta passim loca, angiportus, fora, plateæ, lamentis redundabant. Neque aliud cernere licebat quàm lugubres nœnias cum usitato apud eos tibiarum cantu atque planctu. Ad hunc modum duobus hisce quasi

A τοῖς εὐπορωτέροις ἀπεμπωλεῖν ἤξιος ὄντων ἧτας κτήσας καταβραχὺ διαπρὸς ἀσπίδας εἰς ἐχάτῳ ἐνδεῖας δόσεις ἠλαυνον. καὶ ἄλλοι πνὲς σμικρὰ χόρτα διαμασώμενοι σπασματίζονται, καὶ ἵνας ἀναίδῳ φθοροποιὸς ἐπιπλοῦς πόας, τῶν τῶν σωμάτων ἐξ ἡλυμασμένων διώλῳ τῶν γυναικῶν ἢ τῶν κτῶν πόρων γενίδων πνὲς, εἰς ἀναίχων ἀνάγκην ἀναγκάζονται εἰσαδῆσαι, μεταίειν ἐπὶ τῶν ἀγορῶν ἀπερηλύθησαν. τῆς πάσαις ἐλθούσας τσοφῆς ὑποδείματα, διὰ τῆς ἀπείρου ποναίδος, καὶ τῶν ἀμφὶ τῶν ἀεὶ ὄλων καὶ τῶν τῶν ὑποφαίνουσαι καὶ οἱ μὲν ἀπεσπασμένοι ὡς περὶ εἰδῶλα νεκρῶν ὡδὲ κακίαις ψυχρῶν γένεας. ἐνδεῖοι μὲν τε καὶ ἀεὶ ὄλων ἀπὸ ἄδυναμίας ἔσθῃαι, καὶ ἐπιπλοῦς οὐκ ἔστιν αἰσῶν ταῖς πλατείαις πῆλεις δ' ἠπὸ τῶν ἀρέξων σφίσι μικρὸν πρὸς ἄρτα καὶ ὑβόλων καὶ τῶν ψυχρῶν πρὸς ἐχάτῳ ἔχοντες ἀναπνοαῖς, πένῃν ἐπέδοσαν. καὶ μόνῳ ταύτῳ τὴν ὀδυνηροτάτην φωνὴν ἐνεῖς καὶ δὲ ἀρῶν. οἱ δὲ τὴν πλῆθος αἰτέτων καταπληθῆσθαι, ὅτι τῶν εὐπορωτέρων ἐδόκει εἶναι, μετὰ τὸ μνηστῆρῶν χεῖν, εἰς ἀπῆν ἵσθον καὶ ἀτεγῆσθαι ἐρηθῶν διαθεσῶν, τὰ αὐτὰ τοῖς αἰτέσθαι ὄλων καὶ αὐτοὶ πείσασθαι πρὸς ὀκῶντες ὡς ἡδη καὶ μέσας ἀγορὰς καὶ σενωπῆς, καὶ γυναικῶν σώματα ἐφ' ἡμέρας πλῆθος ἀταφα διερριμμένα, θῆαι τοῖς ὄρων ὀδυνηροτάτην παρέχεσθαι. ἡδη γένοι καὶ κῆτινές ἐγίνοντο βορᾶ δι' ἡν μάλιστα αἰτέτων ζῶντες, ἐπὶ τὴν κυνοκτονίαν ἐτραπῶν δέει τῶ μὴ λυοσῆσαι, ἀνθρωποφάγῶν ἐργάσασθαι. ἐχ' ἡκιστα δὲ καὶ ὁ λοιμὸς πᾶσας οἰκας καὶ γῆρας ἐπέδοσθετο. μάλιστα δὲ ὡς ὁ λοιμὸς διὰ τὸ εὐπορεῖν τσοφῶν καὶ οἰός τε ἦν ἐκτελεῖται. οἱ γ' ὄντων ἐπιπλοῦς αἰσῶν, ἀρχοῖτες καὶ ἡγεμόνες καὶ μνηστῆρῶν ἐν τέλει. ὡς περὶ ἐπιπλοῦς τῶν λοιμῶν ἐπιπλοῦς πρὸς τῶν λιμῶν καταλειμμένοι, ὡς καὶ καὶ ἀκυτάτην ὑποέρηρον τελειοτῆν πᾶσαι δὲ ὄντων οἰμωγῶν ἦν ἀνάπλευα, καὶ πᾶσαι τε σενωπῆς, ἀγορὰς τε καὶ πλατείας. ἐπὶ ἡν ἄλλο τι θρωεῖν, ἢ θῆναι μετὰ τῶν σπῆτων αὐτοῖς αὐλῶν τε καὶ κτύπων. τῶν δὲ τὸν τσοπον δυσὶν ὄπλοις τοῖς πρὸς ὄλων

MAXIMINUS.

μόνος λοιμὴν τε ὄμῃ καὶ λιμῇ στρατεύσας ὁ
 Ἰαννάθης ὅλας ἐν ὀλίγῳ ἡμέρας ἐνεμήθη ὡς
 ὄρεϊ ἠδὲ θινὴν καὶ τριῶν σώματα νεκρῶν, ὑπὸ
 μίαν ἐκφορὰν προκομιζόμενος. τοιαύτα τῆς
 Μαξιμίνας μεγαλυτικίας, καὶ τῆς πόλεως
 καθ' ἡμέραν ὑψηλοτάτων, τὰ πικρὰ ἦν. ὅτε καὶ
 τῶν χριστιανῶν περὶ πάντα σπασθῆς τε καὶ ἐνσεβείας
 πᾶσιν ἔθνεσιν διαδήλα καλέση τὰ τεκμήρια.
 μόνον γὰρ ἐν τηλικαύτῃ κακῶν ᾤσει ἄσπαστον τὸ
 συμπάθει καὶ φιλήνθρωπον ἔργον αὐτοῖς Ἰπ-
 δεκτιμῶν. διὰ πάσης ἡμέρας, οἱ μὲν τῆς τῆς
 ἡγεμονίας (μυριάδες δ' ἦσαν, οἷς ἔπις ἦν ὁ ἐ-
 πιειρησόμενος) κηδεύει καὶ ταφῇ προσεκαρ-
 τέθει. οἱ δὲ τῆς ἀνάστασης τὴν πόλιν πρὸς τὴν
 λιμὴν ἀσπασθῶν, τὴν πληθύν ὑπὸ μίαν
 σὺν ἡν ἀδελφοὶ ζῶντες, ἀετὸς δένεμον τοῖς
 πᾶσιν ὡς ᾤσει ὄρεϊ ἐν πᾶσι ἀνθρώπων κα-
 τὰ τὴν πρᾶγμα. Θεὸν τε τῶν χριστιανῶν
 δοξάζει. ἐνσεβείας τε καὶ μόνος θεοσεβείας τῆς
 αἰσθητικῆς, πρὸς αὐτῶν ἐλεγχθέντας τῶν
 πραγμάτων ὁμολογεῖν. ἐφ' οἷς τῶν Ἰπτε-
 λεκτιμῶν τὸν τρόπον, ὁ μέγας καὶ ἁγνός χει-
 ριστῶν ὑπὲρ μαχῶν Θεός, τὴν καλὰ πάντων
 ἀνθρώπων διὰ τῶν δεδηλωμένων Ἰπτελεξά-
 μειον ἀπειλήν καὶ ἀναγκασίαν, ἀν' ὧν εἰς ἡ-
 μάς ὑπερβαλλόντως ἐνεδείξαντο, τὴν ἐμμενῆ καὶ
 φαιδρὰν τ' αὐτῆς περὶ ἡμᾶς προνοίας ἀνδρῶν ἡ-
 μῶν ἀνγὴν ἀπεδίδο, ὡς ἐν βαθεῖ σκότῳ ᾤσει
 δοξαστὰ φῶς ἡμῖν ἔξ αὐτῆς καλαλάμπων
 εἰρήνης. ἐμφανῆς τε τοῖς πᾶσι κατισίας, Θεὸν
 αὐτῶν τῶν καθ' ἡμᾶς Ἐπίσκοπον διαπαντός
 γεγονέναι πραγμάτων. μασιζόντα μὲν καὶ
 διὰ τῶν ᾤσεων καλὰ καίρον Ἰπτερέ-
 φοντα τὸν αὐτῆ λαόν. πάλιν τ' αὐτῆ τὴν αὐ-
 τάρκη παιδείαν, ἰλεῶν καὶ ἐμμενῆ τοῖς εἰς αὐτὸν
 τὰς ἐλπίδας ἔχουσιν ἀναφανόμενον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'.
 Περὶ τῆς τυραννὸς καὶ ἀστροφῆς τῆς βίης καὶ οἷας ἐχρήσαντο σφδ
 τὴν τελευταίαν φωνάει.
 Οὕτω δὲ Κωνσταντῖνος, ὃν βασιλέα ἐκ
 βασιλέως, ἐνσεβῆ τε ἔξ ἐνσεβείας τε καὶ
 πᾶσι σωφρονεσάτω γεγονέναι προφῆκα μιν,
 Λικινίαν τε ἔμετ' αὐτὸν σιωπῆσαι καὶ ἐνσεβείαν
 τελεμνημένων, πρὸς τὸν παμδασιλέως Θεὸν τε
 τῶν ὀλων καὶ Σωτήρος. δὲ οὗ θεοφιλῶν καλὰ τῶν

telis armata mors, fame videlicet ac
 peste; integras familias brevi tempore
 vastavit: adeo ut ex una eademque do-
 mo duo simul ac tria cadavera effertur ad
 sepulturam videremus. Hujusmodi
 præmium fuit superbissimæ illius Maxi-
 mini jactantiæ, & decretorum quæ ci-
 vitates adversus nostros ediderant. Quo
 quidem tempore Christianorum erga
 omnes sedulitas ac pietas manifestissi-
 mo indicio universis gentilibus inno-
 tuit. Quippe hi soli in tot ac tantis ca-
 lamitatibus misericordiæ atque huma-
 nitatis officia rebus ipsis exhibentes,
 quotidie partim curandis ac sepelien-
 dis mortuorum cadaveribus vacabant.
 Moriebantur autem indies innumeri,
 quorum nemo curam gerebat. Partim
 omnibus tota urbe egenis qui fame op-
 primebantur in unum convocatis, pa-
 nes singulis dividebant: adeo ut cum
 hujus rei fama crebris hominum ser-
 monibus divulgaretur, cuncti Christia-
 norum Deum summis laudibus extolle-
 rent, eosque solos pios Dei cultores re
 ipsa & factis comprobatos esse faterentur.
 Quæ dum ita geruntur, magnus il-
 le ac cælestis Christianorum propugna-
 tor Deus, qui per supra memoratas ca-
 lamitates iram atque indignationem
 suam adversus cunctos mortales ob ea
 quæ contra nos nefarie gessissent, satis
 superque declaraverat, benignæ suæ er-
 ga nos providentiæ serenissimam lu-
 cem nobis restituit; velut in densissimis
 tenebris præter omnium expectatio-
 nem pacis suæ splendidum jubar nobis
 ostendens: & omnibus apertissimè de-
 monstrans, Deum ipsum rerum nostra-
 rum Inspectorem & Governatorem
 perpetuò extitisse, qui populum suum
 interdum quidem castiget, & variis
 cladibus corripiat: rursus verò post suf-
 ficientem animadversionem propi-
 tium se ac benignum erga eos præbeat
 qui spem in ipso collocaverunt.

CAPUT IX.
 De interitu tyrannorum: & quibus verbis
 paulò ante mortem sunt usi.
 Cum igitur Constantinus, quem Hæretex
 Imperatorem ex Imperatore, pium
 ex piissimo ac modestissimo parente
 progeneratum esse jam diximus, & secundi
 post eum loci Licinius: prudentia simul
 ac pietate conspicui: ab omnium Rege
 ac Servatore Deo duo religiosissimi ad-
 Yy iij

Hæretex
 Niceph.
 1.7. c. 29.
 30. & 31.

versus duos impiissimos tyrannos exci-
tati fuissent; prelio congressi, auxilio
divini Numinis Constantinus quidem
Maxentium in urbe Roma præter om-
nium opinionem superatum occidi-
dit. Maximinus verò Orientis tyran-
nus, non diu post Maxentii cadem à
Licinio qui nondum in apertam vesa-
niam eruperat devictus, turpissimo
mortis genere occubuit. Verùm prior
Constantinus, qui etiam honoris præ-
rogativa & Imperii gradu primum lo-
cum obtinebat, Romanorum qui gra-
vissima tyrannide premerentur vicem
trāsferatus; caelestis Dei Numine, ejus-
que Filio ac Verbo omnium Servatore
Jesu Christo in auxilium suppliciter in-
vocato, cum universo exercitu pro-
gressus est, eo consilio ut Romanis li-
bertatem quam à majoribus acceperant,
interventusuo restitueret. Porro cum
Maxentius magicarum artium prestigiis
magis quam subditorum benevolentia
confisus, ne quidem extrà urbis portas
progredi auderet: cuncta verò in circuitu
urbis Romæ ac totius Italiæ loca, oppida,
regiones quas servitutis jugo oppressas
tenebat, innumerabili armorum multitudine
& dispositis ad insidiandum exercitibus
undique muniisset: divino fretus auxilio
Constantinus primam, secundam ac tertiam
tyranni aggressus aciem, cunctas levi
negotio fudit ac fugavit. Ita totius
Italiæ aditu sibi patefacto, ulterius
progressus, tandem ad ipsam usq; urbem
Romam pervenit. Verùm ne unius tyranni
causâ Romanos omnes oppugnare necesse
haberet, Deus illum quasi vinculis quibus-
dam constrictum quam longissime extrà
urbis portas protraxit: simulque præca
illa adversus impios edita miracula que
sacris Voluminibus continentur, & quibus
multi quidem perinde ac fabulis fidem
derogant, cum tamen apud fideles fide
digna videantur: cunctis tam fidelibus
quam infidelibus qui hoc miraculum
quod dicturi sumus, oculis suis spectaverunt,
verissima esse opere ipso comprobavit.
Nam quemadmodum Moïsi ac religio-
sa quondam gentis Hebræorum temporibus,
Deus currus & exercitum Pharaonis
projecit in mare, lectissimos milites ternos
ex curtu pugnantes submergit in mari rubro,
& fluctibus operuit: sic planè Maxentius
& quicumque circa illum erant milites ac
patores, instar lapidis in altissimum gurgitem
ceciderunt: tunc videlicet cum divinitus
tute Constantini partibus auxiliante in fugam
versus, fluxum sibi objectum pertentarent

Exod. 15

Α δύο δυοσεβαστων τυραννων ανεργησεμεν
πολεμω τενομο ασδαλαξαμενων, Θεω
μαχεντ αυτοις, ασδα δ οξοταλα πηπει
επι Ρωμης υπο Κωνσταντιν Μαξεντιος, ε
επ ανατολης ε πολω επι ζησας εν κειω
νον, αιχιςω και αυτος υπο Λικινιε επω
νεντες τοτε, καλα σρεφει θανατω, ασπυσε
μλω ο και λιμη η ταξει της βασιλειας
τες Κωνσταντιν, τη επι Ρωμης καλυπ
νεμενων Φειδα λαων, Θεον τον υιο τον, τη
τε τεταξ λογον, αυτον δη τον παντων Σωτη
Γησεν Χειρον συμμαχον δι ευχων επι κλω
Β σαμνος, πρεσει πανσραπα, Ρωμαιοις τα
εν ασπυγονων ελδθεειας ασπυμνω μεις, Μα
ξεντια δη τα μαλλονταις η γοηειαν μαχ
ναις, η τη των υποηκων επι παρσεντος εν
ασπυελθεν γεμνη ε δι οδον πυλων τε ασπ
επι κλωμω τον, ο πολιτων δι ανερωμω
η ερω πεδων λοχοις μυριοις πασα τη
και χωραν και πολιν, οση τις εν κυκλω τη
μαιων και Ιταλιας απασης υπο αυτω
λω, φραξαμενε, ο της εν Θεω συμμαχ
ατημειν βασιλευς επων πρωτη και δευ
C ρα και τετη τε τυρανν ασδαταξει, ε
τε πασας ελων, πρεσειω επι πλειστων
της Ιταλιας, ηδη τε αυτης Ρωμης αρχη
ην ειδ ως μη τε τυρανν χαρω Ρωμαιο
πολεμειν ανακαζω, Θεω αυτος δεστω
ισωι ωσπερ τον τυραννον πορρωτατω
δξελκει, ε τα παλαι δη η ασπυων εν
δε λογω ασδα τοις πλειστοις απσεμνα
σα γε μην πισοις εν ισραηις βιβλοισ
μεινα, αυτη ενεργεια πασων απλω
σοις και απισοις, οφθαλμοις τα ασπ
D παρεληφοσιν επσωσατο, ωσπερ αυ
αυτε Μαυσεωσ η τε παλαι θεοσεβος
γης, αρμαλα Φαραω και την δυναμ
τε ερριβεν εις θαλασσαν, επιλεκτης
λας κεισάτας καπεπολισει εν θαλα
θεα, ποντω εκάλυβεν αυτες, η τα
και Μαξεντι, οι τε αμφ αυτω
ται και δευφορρι, εδυσαν εις
λιθ, οπνικα νατα δεσ τη εν Θεω
σαντιν δυνामी, τον περ της ποσειας

πλάμον ὃν αὐτὸς σιάφει ζεύξας καὶ εὐμά-
λα γεφυρώσας, μηχανῶν ὀλέθρα κατ' ἑα-
τῆς σωτηρίας. ὅθεν ἠν εἰπεῖν λακκὸν ὄρυ-
ξεν ἀνέσκαψεν αὐτὸν, καὶ ἐμπροσθέν εἰς βο-
θρὸν ὃν ἐργάσατο. Ἐπὶ τὴν εὐνοίαν αὐτὸς εἰς
κεφαλὴν αὐτῆς καὶ ἔπι κορυφὴν αὐτῆς ἠάδι-
κία αὐτῆς κατέθησεται. ταῦτα δὴ τὰ τῆς Ἐπι-
στομῆς ζεύματός διαλυθέντος. ὑφίζανει
μὴ ἡ διάβασις. χωρεῖ δ' ἀθρόως ἀνταρθεῖ
καὶ τῆς βουτῆς τὰ σιάφει καὶ αὐτὸς γε πρῶτος
ὀδυροῦν ἐξέσται. εἶτα δὲ καὶ οἱ ἀμφ' αὐτὸν
ὑπαπαντήσονται, ἢ τὰ θεῖα προαναφώνει λόγια,
ἐδύσαν ὡσεὶ μόλυβδος ἐν ὑδάτι σφοδρῶ. ὡς
εἰκότως εἰ μὴ λόγοις, ἔργοις δ' ὄν ὁμοίως τοῖς
ἀμφὶ τὸν μέγαν θεράποντα Μωυσῆα τὸς
πρὸς Θεὸν τὴν νίκην δραμιῶνας, αὐτὰ δὴ τὰ
καὶ ἡ πάλαι δουλοῦσθεῖς Ἰσραὴλιν ἀδ' ἔπος ἀνυμ-
νεῖν καὶ λέγειν. ἀσπιδὸν τῶ κυρίῳ ἐνδόξως γὰρ
δεδόξασαι ἵππον καὶ ἀναβάτην ἔργον εἰς
θάλασσαν βοηθὸς καὶ σκεπαστὴς μετὰ Κύριον
ἐγένετό μοι εἰς σωτηρίαν καὶ πᾶσι ὁμοίως τοῖς
ἐν θεοῖς Κύριε, τίς ὁμοίως τοῖς; δεδόξατο γὰρ
ἐν ἀγίοις, θαυμαστὸς ἐν δόξαις ποιῶν τέρατα.
ταῦτα γε καὶ ὅσα τέτοις ἀδελφά τε καὶ ἐμ-
φροῦν, Κωνσταντῖνον τὰ πανηγυρόν καὶ τῆς νί-
κης αἰτίῳ Θεῷ αὐτοῖς ἔργοις ἀνυμνήσας, ἐπὶ
Ρώμης μετ' ἐπικλήσιν εἰσήλανε. πάντων ἀ-
θρόως αὐτὸν ἅμα κομιδῆ νηπίοις καὶ γυναιξί,
τῶν τε διπλοῦς συγκλήτης βασιλῆς καὶ τῶν ἀλ-
λων διασημοτάτων, σωπαντὶ δῆμῳ Ρω-
μαίων, Φαιδρῶν ὁμοίων αὐταῖς ψυχαῖς, οἷα
λυτρωτὴν σωτήρα τε καὶ ἐνεργέτην, μετ' ἐν-
φροῦν καὶ ἀπληξ χαρῆς ὑποδεχομένων. ὁ
δ' ὡς περ ἐμφύτον τὴν εἰς Θεὸν ἐυσέβειαν κεκ-
τηνῶν, μὴ δ' ὅπως ἐπὶ ταῖς βοαῖς ὑποσα-
λευσῶν, μὴ δ' ἐπαιροῦν τοῖς ἐπαί-
νοις, εὐμῶν τῆς ἐν Θεῷ σωταίας, ὁμοίως
βοηθείας, αὐτῆς δὲ σωτηρίας τῶ πᾶσι παθῶν
ὑποχειραδίας εἰκόν, ἀναβῆναι προσάτ-
τει καὶ δὴ τὸ σωτήριον τῆ σαυρῆ σημεῖον ἐπὶ
τῆ δεξιᾷ κατέχοντα αὐτὸν ἐν τῷ μάλισα
τῶν ἐπὶ Ρώμης δεδημοσιωμῶν τόπῳ σή-
σαντες, αὐτὴν δὴ ταύτην ὑπογραφήν ἐντά-
ξαι ῥήμασιν αὐτοῖς τῆ Ρωμαίων ἐγκελεύεται
Φωνῆ. τῶ τῶ σωτηριῶν σημεῖον, τῶ ἀλη-
θινῶ ἐλέγχῳ τῆς ἀνομίας, τὴν πόλιν ὑ-
μῶν διὰ ζυγοῦ τῆ τυράννης διασωθεῖσαν

A in quo, ponte ex scaphis contabulato, ipse machinam quandam ad suam ipsius perniciem construxerat. Proinde & hoc dici merito potuit; Scrobem aperuit atque effodit: & in foveam quam fecit ipse incidit. Convertetur labor ejus in proprium caput, & in verticem ipsius injustitia ejus recidet. In hunc igitur modum soluta pontis compage, transitus quidem subsidere cepit; navigia verò simul cum ipsis hominibus repente pessumiere: primūq; omnium scelestissimus ille tyrannus, ac deinde cuncti quos circa se habebat corporis custodes, sicut divina prædixerunt oracula, instar plumbeæ massæ in altissimum gurgitem delapsi sunt. Aded ut milites qui tunc ope divini Numinis victoriam adepti sunt, perinde ac olim Israëlita quos magnus ille Dei famulus Moses ducebat, merito si non verbis saltem rebus ipsis eadem quæ illi quondam adversus impium illum Pharaonem cantaturi fuerint in hunc modum: Cantemus Domino; magnificè enim glorificatus est. Equum & ascensorem projecit in mare. Adjutor & Protector factus est mihi ad salutem. Et iterum: Quis similis tibi inter Deos Domine? quis similis tibi? glorificatus in Sanctis, mirabilis in gloria, faciens prodigia. Hæc & alia horum germana atque similia cum Constantinus in laudem Dei universorum Principis & victoriæ Auctoris factis ipsis cecinisset, Romam triumphans ingressus est: universo pariter Senatu aliisque ex equestri ordine & populo Romano, simul cum uxoribus ac liberis læto vultu ex animo, cum utpote Liberatorem, Servatorem, & bonorum omnium Auctorem cum faustis acclamationibus & inexcipibili quodam gaudio excipientibus. Verum ille pietatem in Deum quasi insitam sibi atque innatam gerens, his acclamationibus nullatenus de statu mentis deturbatus, nec inflatus laudibus; cum divinum sibi auxilium adfuisse probe intelligeret, statim iussit ut Dominicæ passionis tropæum supra manum statuæ sibi positæ erigeretur. Cùmque Romani in celeberrimo urbis loco statuam ei dedicassent, quæ dextra manu salutare crucis signum gestabat, hujusmodi inscriptionem Latino sermone in basi iussit apponi: HOC SALUTARI SIGNO QUOD VERÆ VIRTUTIS INSIGNE EST, VESTRAM URBEM TYRANNICÆ

psal. 7.

Exod. 15.

DOMINATIONIS IUGO LIBERATAM A SERVAVI. SENATUI POPULOQUE ROMANO IN LIBERTATEM ASSERTO PRISTINUM DECUS NOBILITATIS SPLENDOREMQUE RESTITUI. Posthæc Imperator Constantinus, & collega ejus Licinius qui nondum in eam infaniam proruperat quæ postea mentem ejus pervertit; ambo Deum omnium quæ sibi evenerant bonorum auctorem venerantes placantesque, uno consensu legem pro Christianis absolutissimam & copiosissimam promulgarunt. Et miracula quæ Deus in ipsis ediderat partæque de tyranno victoriæ nuntium, ipsamque adeo legem ad Maximinum qui in Orientis partibus etiamtum imperabat, seque ipsis amicum esse simulabat, transmissere. At ille his rebus compertis, primum quidem, utpote tyrannus graviter ingemuit. Postea verò, cum nec videri vellet aliis cessisse, nec rursus id quod iustum erat suppressere aude- ret, metu eorum qui iusserant; hanc primum pro Christianis epistolam veluti suo motu & ex propria auctoritate conscriptam ad Præfides Imperii sui, necessitate adactus direxit; ea quæ nunquam antea fecisset, ipse contra se simulatè confingens.

Exemplum interpretationis epistole tyranni Maximini.

JUVIUS MAXIMINUS AUGUSTUS, SABINO. Et gravitati tuæ & cunctis mortalibus notum esse arbitror, qualiter Domini ac parentis nostri Diocletianus & Maximianus, cum cunctos ferè homines relicto Deorum immortalium cultu ad Christianorum sectam se applicuissent cernerent, rectè atque ordine constituerunt, ut quicumque à Deorum suorum religione descivissent, publica animadversione & supplicio ad eorundem cultum revocarentur. Ego verò cum in Orientis provincias felicibus auspiciis primum venissem, comperissemque quamplurimos homines qui Reipublicæ usui esse possent, ob eam quam dixi causam à Judicibus in certa loca relegari; singulis Judicibus in mandatis dedi, ne quis eorum deinceps adversus provinciales atrociter ferveret; sed ut potius blanditiis & adhortationibus ad Deorum cultum eos revocare conarentur. Quamdiu igitur juxta mandatum Majestatis

ἡλευθέρωσα ἔτι μὲν καὶ τὴν συγκλητικὴν τὸν δῆμον Ῥωμαίων, τῇ δευτέρᾳ ἡμερᾷ καὶ τῇ λαμπρότητι, ἐλευθέρωσας ὁποιοῦντες καὶ δὴ ἐπὶ τέτοις αὐτοῖς τε Κωνσταντῖνος καὶ αὐτῶ βασιλεὺς Λικίνιος, ἔπω τότε ἐφ' ἧν ἔργον ἐκπέπλωκε μανίαν, τὴν διανοίαν ἑαυτοῦ πείσ, Θεὸν τὸν τῶν ἀγαθῶν ἀπάντων αὐτοῦ υἱὸν ἐν μνήσασιν ἀμφω, μὲν βελῆ καὶ γρημην, νόμον ἰστέρε χριστιανῶν τελευτάται τὴν ἐξέτα διατυπῆσαι καὶ τῶν πεπεραγμένων αὐτῶς ἐκ Θεῶ τὰ ἀδράδοξα, τὰ τε τῆς Ἐστρατῆς νίκης, καὶ τὸν νόμον αὐτῶν, Μαξιμίνω τῶν ἐπ' ἀνατολῆς ἐθνῶν ἐτι διωκτικῶν φιλίαν τε πρὸς αὐτῶς ἰσποκοιχόμενῶν πέμποισαι. ὁ δ' οἷα τύραννος, ἀπειθαρχήσας αἰς ἔργῶ γεγρημένῶ. εἶτα μὴ δοκεῖν ἑταροεἶσαι βελομῆρος, μὴ δ' αὖ παρεκδῆσαι τοῦ λδοῦ ἐν δέει τῶν προσελαχότων, ὡς αὐτοῦ ἰδίας ἀσθελείας τοῖς ἰσῶ αὐτὸν ἠγεμονίῶν το πρώτων ἰστέρε χριστιανῶν ἐπαναίκες ἀχαρᾶται τὸ γράμμα. τὰ μὴ ἐπω ποτε αὐτῶ πεπεραγμένα, ἐπιπλάσας αὐτῶς αἰσῶ τῶ Ψδὸ δόμρῶ.

Ἀντήγραφον ἐρμηνείας ἐπιστολῆς τῆς τῶν Μαξιμίνω.

Ἰόσιος Μαξιμίνω Σεβαστῶ, Σεβείνω καὶ τῆ σῆ σθεαρότητι καὶ ἀδρά πᾶσιν ἀνδράσι καὶ νερόν εἶναι πέποισα, τῶς δεσπότης ἡμῶν καὶ κληϊανόν καὶ Μαξιμιανόν τῶς ἡμετέρας παρᾶς, ἡνίκα στωεῖδον γερόν ἀπᾶντας αὐτῶ πρὸς καλαρίφθεισης τῶν Θεῶν θρησκαιῶν ἔθνη τῶν χριστιανῶν ἑαυτῶς συμμαχίας. ὀρθῶς διατελαχέναι πάντας ἀνδράσι τῶς δὲ τῶν αὐτῶν Θεῶν τῶν ἀθανάτων σκείας ἀναχωρήσαντας, προδῆλω καλαρίφθεισῶν ἡμωρίας εἰς τὴν θρησκαιῶν τῶν Θεῶν ἀνασθεῖναι. ἀλλ' ὅτε ἐγὼ ἐντυχῶς τὸ πρώτον τὴν ἀνατολίω παρεγρόμην, καὶ ἔγνω αὐτῶνας τόπος πλείεστας τῶν ἀνδράπων τὰ ἀπᾶσῶ ἀφελείν διωαμένους, ἰσῶ τῶν δικαστῶν δια τὴν προεξημένην αἰτίαν ἑξορίσασθαι τῶν δικαστῶν ἐντολας δέδοκα, ὡς ἐπὶ τὰ τέτων τῶ λοιπῶ προσφείρασ τῶς ἐπὶ χιώταις ἀπᾶντῶς, ἀλλὰ μᾶλλον καλαρίφθεισῶ καὶ προεποαῖς πρὸς τὴν τῶν Θεῶν θρησκαιῶν αὐτῶς ἀνακαλεῖν. τῆνικαῦτα οἷω σῶς ἀνακαλεῖσθαι τῆς τῆς κελύσει τῆ ἐμῆ ἰσῶ τῶν δικαστῶν ἐφωρατῶν.

ἐφυλάπητο τὰ προσηταγμένα, συνέβαινε
 μηδὲν ἀκούων τ' ἀνατολῆς μερῶν, μήτε ὄξο-
 ριστοῦ μήτε ὀνύρειον χυμῶς, ἀλλὰ μᾶλλον
 οὐκ ἐμὴ βαρέως καὶ αὐτῶν πηχεῶς, εἰς
 τὴν τῶν Θεῶν θρησκείαν ἀνακεκλιθῶς. μὲν δὲ
 ταῦτα ὅτε τῷ παρελθόντι ἐνιαυτῷ ἐντυχῶς
 ἐπέβη εἰς τὴν Νικομήδειαν καὶ κεῖ διέτελεν,
 παρεγγύοντο πολῖται τ' αὐτῆς πόλεως πρὸς με-
 ἅμα μὲν τῶν ἑορῶν τῶν Θεῶν, μείζονος δ' εὐ-
 δαμῶς ἐπιτρέποντο ἐν τῇ αὐτῶν πατρῴδι οἰκίᾳ.
 ἀλλ' ὅτε ἔγγων πλείους τ' αὐτῆς θρησκείας
 ἀνθρώποι ἐν αὐτοῖς τοῖς μέρεσιν οἰκεῖν, ἕτως αὐ-
 τοῖς τὰς ἀποκρισεις ἀπένειμον, ὅτι τῇ μὲν αἰ-
 τήσιν αὐτῶν ἀσμένως χάριν ἐπέθηκεν, ἀλλ' ἐ-
 πὶ τῶν πάντων τῶν αἰτηθῆναι καλεῖσθαι εἰ μὲν οὐκ
 ἔστιν εἰς τὴν αὐτῆς δεισιδαιμονία διαμείνοντες,
 ἕτως ἕνα ἕκαστον ἐν τῇ ἰδίᾳ πατρῴεσσι τῶν
 βόλῃσιν ἔχειν, καὶ εἰ βέλωντο τὴν τῶν Θεῶν θρη-
 σκείαν ἐπιγνώσκον, ὁμῶς ὅτι τοῖς τ' αὐτῆς πό-
 λεως Νικομηδεύσιν, καὶ ταῖς λοιπαῖς πόλεσιν αἰ-
 ῶν αὐτῶν εἰς τοσαύτον τὴν ὁμοίαν αἰτησὶν πα-
 τερῶν ἀσμένως πρὸς με πεποιθήκασι, δῆλον ὅτι
 ἵνα μὴ ἢ εἰς τῶν χριστιανῶν ταῖς πόλεσιν ἐνοι-
 κῆται, ἀλλὰ κίλιον ἔχον παρὰ φιλικῶς ἀποκρίνασθαι,
 ὅτι δὴ αὐτὸ τέτοιοι οἱ δευκαῖοι ἀντοκράτορες
 πάντες διεφύλαξαν, ὡς αὐτοῖς τοῖς Θεοῖς δι' ἑ-
 πάντες ἀνθρώποι καὶ αὐτῆς τῶν δημοσίων διοί-
 κησις συνίσταται, ἤρεσεν οὖν, ὡς ἐπὶ τὴν
 αἰτησὶν ἦν ὑπὲρ τῆς θρησκείας τῶν Θεῶν αὐτῶν
 ἀναφέρεισθαι, βεβαίως αἰμῖ. τοιγαρὲν εἰ καὶ τὰ
 μάλα καὶ τῆ σὴ καθοσώσει περὶ τῶν ἑξ ἑσ-
 νε διαγράμματων ἐπέσταλα, καὶ δι' ὄντων ὁμοίως
 κεκλιθῆσθαι, ἵνα μὴ τῶν ἐπαρχιω-
 τῶν τὸ τοιαῦτον ἐθνοῦ διαφυλάξαι ἐπιμελη-
 θῆναι, μηδὲν τσαχέως, ἀλλὰ ἀνεξικακῶς καὶ
 συμμέτρως συμπεριφέρωντο αὐτοῖς. ὁμῶς
 ἵνα μὴ τε ὑπὸ τῶν βενεφικαλίων, μήτε ὑπὸ
 ἄλλων τῶν τυχόντων, ὑβρεῖς μήτε σισμῶς
 ὑπομένοντες, ἀκόλαστον ὀνόμισα, καὶ τῶν τοῖς
 τοῖς γράμμασι τὴν σὴν εὐδαρότητα ὑπομ-
 νῆσαι, ὅπως ταῖς κολακείαις καὶ ταῖς παρ-
 τρηπαῖς μᾶλλον, τὴν τῶν Θεῶν ἐπιμέλειαν
 τῶν ἡμετέρων ἐπαρχιωτῶν ποιήσας ἐπιγνώ-
 σκον, ὅθεν εἰς τὴν αὐτῆς πατρῴεσσι τὴν θρησκεί-
 αν τῶν Θεῶν ἐπιγνώσειον παρελάβοι, τῶν τῶν
 ὑποδέξασθαι προσήκει εἰδέτωτες τῇ ἰδίᾳ θρη-
 σκείᾳ ἀκόλαστον βέλωντο, ἐν τῇ αὐτῶν ὄξοσι

A nostræ, hæc à Judicibus prout iufferam
 observata sunt, nemo ex partibus Ori-
 entis aut relegatus, aut contumelia
 affectus est. Quin potius Provinciales
 nostri eò quòd clementius cum ipsis a-
 gebatur, ad Numinum cultum redie-
 runt. Postea verò cum anno præteri-
 to Nicomediam feliciter essem ingres-
 sus, cives ejus urbis me illic degentem
 adierunt cum Deorum simulacris;
 obnixè orantes, ne hujusmodi homi-
 num genus in sua civitate habitare om-
 nino sineretur. Sed quoniam com-
 plures hujus religionis viros illis in
 partibus degere cognoveram, hoc eis
 responsum dedi, me quidem eorum
 petitioni libenter gratificaturum; sed
 non animadvertere idipsum ex æquo
 ab omnibus postulari. Quod si qui
 sint qui in Christianorum superstitione
 permancant, unumquemque pro
 arbitratu ac mentis suæ proposito eli-
 gere quod vellet; & si Deorum reli-
 gionem amplecti vellent, perinde id
 licere. Sed tamen & Nicomedien-
 sibus, & reliquis civitatibus quæ ean-
 dem ad me petitionem cum summa
 contentione detulerant, ut videlicet
 nullus Christianorum in suis urbibus
 habitaret, necesse habui benignè re-
 spondere: quando ita observatum
 fuisset à cunctis retro Imperatoribus;
 Diis quoque immortalibus per quos
 genus humanum & Reipublicæ per-
 manet status, idipsum placuisset: me
 quoque hujusmodi petitionem quam
 de cultu Deorum suorum ad me de-
 tulissent, confirmaturum. Quamob-
 rem etli jam antea sæpè devotioni tuæ
 partim per literas scripsi, partim coram
 in mandatis dedi, ut adversus Provin-
 ciales qui hunc Christianæ religionis
 ritum retinere voluerint, Provincia-
 rum Rectores nihil acerbè statu-
 ant, sed potius clementer & moderatè in-
 dulgeant, sèque illis accommodent:
 Tamen ne fortè à Beneficiariis aut
 quibuscunque aliis injurias & concuf-
 siones patiantur, his etiam literis gra-
 vitationem tuam admonendam esse exi-
 stimavi, ut Provinciales nostros blan-
 ditis potius & exhortationibus ad
 Deorum curam ac providentiam ag-
 noscendam allicias. Itaque si quis
 sua sponte Deorum cultum suscipien-
 dum agnoverit, hunc ambabus ulnis
 amplecti oportet. Quod si qui reli-
 gioni suæ inherere maluerint, arbi-
 trio ac potestati suæ sunt permittendi.

εις δ' ονομασαν τα της μαρίας, σωθήκας, ας προς
 Λικινιον πεποιθησας, πασι δ' ονομασαν, πολυερον
 αποδον αιρεται, ειτ' εν βραχει τα παντα
 κλησας, πασαν τε πολιν ενταραξας, η παν
 στρατοπον μυριαδων το πληθος ανηριδμων
 συναλων, εξεισιν εις μαχην απωσθαλαξασ-
 μενος, δαμονων ελπισιν αν δη ωλο Θεων, και
 ταις των οπλιων μυριασιν, την ψυχην επηρμε-
 νος, η δη συμβαλων εις χειρας, ερημος της εν
 Θεω και της αιαι Επισκοπης. Λικινιω της νικης
 εξ απης Ε παντων ενος η μονη Θεω, τα τότε
 κρατειν περ ανδθεισης, απολυσιδη πρωτον
 το εφ' ω επεποιθει οπλικον των τε αμφ' αυ-
 τον δορυφορων γυμνον και παντων ερημον αυ-
 τον καταλειποτων, και τα τότε κρατειν
 προσεφθιστων, υπο εκδης ο δειλαιος ως τα-
 ρισα τον επεποντα απω βασιλικον κοσμον,
 δειως η δυσγηως και ανανδρωσ υποδνει το
 πληθος, και πετα διαδιδρασκει. κρυπτα ζομε-
 ος τε ανα τας αγρας η τας κοιμας, μολις των
 πολεμιων τας χειρας, τα της σωτηριας απω
 προσεμενος διεξεισιν, εεγοις αυλοισ ευ μαλα
 πισως και λιθηεις της θειης αποφνης χρησ-
 μες, εν οισ ειρηαι. η σωζεται βασιλευς δια
 πολλω δυναμιν, και γιγας η σωθησαι εν
 πηθει ισχυος απης. Ψυδης ιππος εις σωτη-
 ριαν, εν δε πηθει δυναμειος απης η σωθησαι
 απηδ οι οφθαλμοι Κυρις απη τας φοβεμε-
 νος απη τον. τας ελπιζοις απη το ελεος απης,
 ρυσα απη ενθανατης απη ψυχας αυλων. ετω δη
 τα ανηως εμπλεως ο τυραννος επι τα καθ'
 εαυτον ελθων μεση, πρωτον μη εμμανει δυ-
 μω, πολλας Γερας και Προφητας των παλαι
 θαιμαζομενων απω Θεων, αν δη τοις χρησ-
 μοις αναρριπιδεις τον πολεμον ηρατο, ως αν
 γοητας και απαλειωνας η επι πασι παροδοντας η
 απη γρομυρας σωτηριας, αναιρει ειτα δη
 δ' ες δεξιν των χριστιανων Θεω, νομον τε τον
 υπο ελευθεριας αυτων τελωτατα και πλη-
 ρεστατα διαλαξαμενος, δυθανατησας απη
 κα, μη η μιαις απης χρονης δοθεισης παροθεσ-
 μιαις, τελωτα τον βιον, ο η καταπεμφθεις υπ'
 απη νομος, τοι ετ' ην.

Ανήγραφον ἐρωμείας τῆς Ἐ. τυραννὸς ὑπὲρ
 χριστιανῶν διατάξεως, ἐν Ρωμαϊκῆς γλώττης
 εἰς τὴν Ἑλλάδα μεταληφθεῖσης.
 Αυτοκρατορ Κασσαρ Γάιος Ουαλέριος Μα-

A atque honoribus vindicare. Dein ad de-
 sperationem usque progrediente infan-
 tiâ; violato quod cum Licinio pepige-
 rat foedere, bellum inexpiabile suscepit.
 Posthæc cum brevi temporis spatio
 cuncta miscuisset, & universas urbes ter-
 rore ac tumultu impleisset; collectis om-
 nibus copiis & innumerabili armato-
 rum multitudine in unum coacta, ad-
 versus Licinium pugnaturus perrexit;
 Dæmonum quos ipse Deos existima-
 bat, auxilio, & multitudine militum
 supra modum elatus. In ipso autem
 conflictu, ope divina penitus nudatus
 B remansit; & per illum qui solus est om-
 nium Deus, victoria Licinio compa-
 rata est. Ac primum quidem militares
 copias quibus maxime confidebat, amifit.
 Cumq; Protectores eum nudum de-
 seruissent, & ad Licinium tunc victo-
 rem transfugissent, protinus abjecto
 Imperiali cultu qui ipsum minimè de-
 cebat, ignavè admodum & parum vi-
 riliter turbæ se gregalium immiscuit.
 Deinde fugiens, & in agris ac vicis sese
 occultans, dum saluti suæ consulit, vix
 tandem è manibus hostium evasit; di-
 vina illa oracula vera profus ac fide di-
 gna esse re ipsa confirmans, quæ sic ha-
 bent: Non falvatur Rex per multitudi-
 nem virtutis suæ, nec gigas salvus erit
 C in multitudine fortitudinis suæ. Fallax
 equus ad salutem: in abundantia virtu-
 tis suæ non servabitur. Ecce oculi Do-
 mini super metuentes eum, & qui spe-
 rant in misericordia ejus: ut liberet à
 morte animas eorum. Sic igitur tyran-
 nus cum summo dedecore atque igno-
 minia ad partes imperii sui reversus,
 primum quidem furore percitus, mul-
 tos Sacerdotes ac Prophetas Deorum
 fuorum, quos ante suspexerat, &
 quorum oraculis excitatus bellum sus-
 ceperat, tanquam præstigiatores ac
 D deceptores, atque insuper salutis suæ
 proditores neci dedit. Posthæc cum
 Christianorum Deo gloriam laudem-
 que tribuisset, & absolutissimam at-
 que uberrimam legem pro eorundem
 Christianorum libertate tulisset, mox
 gravissima ægritudine correptus, nul-
 la ipsi dilatione concessa, extremum
 diem clausit. Lex porro ab illo emif-
 sific habet:

Exemplum constitutionis à tyranno pro
 Christianis data, & ex Latino ser-
 mone in Græcum translata.
 Imperator Casar Caius Valerius Ma-
 Zz ij

Psal. 32.

σεως τῶν γονέων τῶν ἡμέτερον εἰς τὸ δίκαιον
 μέλειπεσε ἔφισκε, ἢ ὑπόλωνος κατελήφθη πό-
 λεις, εἴτε διάπρασις τέτων γεγύνηται, εἴτε εἰς
 χλαίσμα δέδωται. ταῦτα πάντα εἰς τὸ
 ἀρχαῖον δίκαιον τῶν χριστιανῶν ἀνακληθῆναι
 ἐκέλευσα μὴ ἰνα καὶ ἐν τέτῳ, τῆς ἡμετέρας
 εὐσεβείας καὶ τῆς προνοίας ἀίδησιον πάντες λα-
 βῶσιν αὐτῶν ἔτυραννε φωναί, ἔδ' ὅλον ἐνιαυ-
 τὸν τῶν καὶ χριστιανῶν ἐν σήλαις ἀναλεθόμενων
 αὐτῶν διατάξεων ὑπερίσασαι. καὶ παρ' ὧ γε
 μικρῶ προῶθεν δυσεβείας ἐδοκίμεν καὶ ἀθεοί-
 ἐπανίος ὀλεθροῦ τε βίβας, ὡς μὴ ὅτι γε πόλιν,
 ἀλλ' ἔδ' ἐ χώραν ἐστὶ ἐρημίαν οἰκίειν ἐπιτρέ-
 πει. ὡς τὰ τέτῳ διατάξεις ὑπερ χριστιανῶν
 καὶ νομοθεσίαι συνετάθηοντο καὶ οἱ προερα-
 χεῖτο πνεύλις σιδήρω, θηρίων τε ἐ οἰωνῶν βο-
 ραὶ πρόφθαλμῶν αὐτῶν ἔ τυράννε διαφθει-
 ρθῆναι, καὶ πᾶν εἶδος κολάσεως ἐ τιμωρίας,
 ἀπαλλαγῆς τε βίβας οἰκτρότατα ὡς ἀν ἀθεοί
 καὶ δυσεβείας ὑπομύροντες, ἔτοι νῦν πρὸς αὐτῶν
 καὶ θρησκείαν ὁμολογῆναι θρησκείαν, καὶ
 ἑπικεδάξιν Κυριακὰ ἑπικεποιῆσαι. καὶ δι-
 καίων τινῶν αὐτοῖς μελεῖναι, αὐτὸς ὁ τύραννος
 μαρτυρεῖ καὶ ὁμολογεῖ. καὶ δὴ τοιαῦτα ἔξομολο-
 γησάμενος, ὡς ἄρτινος τυχαῖν εὐεργεσίας, τέ-
 των δὴ αὐτῶν ἕνεκα, ἠήθηον ἢ παθεῖν αὐτῶν ἐχρήω
 δὴ πα παθῶν, ἀθροῦ θεῶ πληγῆς μάστιγι, ἐν
 δαπέρα ἔ πολέμου συμβολῆ καλας ῥέφει. γί-
 νεται δ' αὐτῶν τῆς καλας ῥοφῆς, ἔχ' οἷα στρα-
 τηγαῖς πολεμάεσαι, ὑπερ δὲ τῆς καὶ γνωρί-
 μων πολλὰς ἀνδρῶν ζομένοισ ἐν πολεμῶ τῶν
 ἐυκλεῖ τελευτήν ἐυθαρσῶς ὑπομείναι συνέβη
 ἀλλὰ ἄρτι πρὸς δυσεβείας καὶ θεομαχίας, τῆς
 ὡς ἀτάξεως ἐτ' αὐτῶν πρὸ ἔ πεδῆς συνεσώ-
 σης, οἷοι μένων αὐτὸς καὶ κρυπταζόμενος, τὴν
 προσήκουσαν τιμωρίαν ὑπέχει, ἀθροῦ θεῶ
 πληγῆς καὶ ὅλα ἔ σώματι μάστιγι. ὡς ἀλ-
 γηδόνι δὴ ναῖς ἐ πεινωδῶν ἐλαυνόμενον,
 πρὸς καλας πεσῶν λιμῶ φθιρόμενον, τὰς τε
 σάρκας ὅλας ἀοράτω ἐ θεπλάτω πυρὶ τηκό-
 μενον. ὡς διαρρῶσας, τὸ μὲν πᾶν εἶδος τῆς
 παλαιᾶς μορφῆς ἀφανισθῆναι. ἔπρῶν δ' αὐτῶν
 μῖνον ὡς ἔων οἷον τι μακρῶ χρόνῳ κατεσκευε-
 ῖσθαι εἰδῶλον ὑπολειφθῆναι ὡς μὴ δ' ἄλ-
 λοτιμοῖς τὰς παρόντας, ἢ τὰ φον αὐτῶν τῶν
 ψυχῆς γεγεῖναι τὸ σῶμα, ἐν ἠδὴ νεκρῶ καὶ
 παντελῶς ἀπορρῶσάντι καλοσβεβῆμένῳ.

A nostrorum ad jus fisci devoluta sint, aut
 ab aliqua civitate occupata, aut cer-
 tē vendita, aut alicui dono data; cun-
 cta ad pristinum jus ac dominium Chri-
 stianorum revocentur, ut hac etiam
 in re pietatem ac providentiam no-
 stram cuncti possint agnoscere. Hæc
 sunt tyranni verba, quæ post edicta illa
 adversus Christianos in æreis tabulis
 ab ipso proposita, nondum anno pe-
 nitus exacto subsecuta sunt. Et qui
 paulò antea nos profanos atque impios
 & in perniciem generis humani na-
 tos esse censuerat, adeò ut non mo-
 do urbes, sed ne agros quidem & foli-
 tudines incolere sineremur; ab eo
 constitutiones & leges pro Christianis
 edebantur. Et qui nuper ante ipsius
 tyranni oculos flammis ac ferro, &
 bestiarum ac volucrum laniatu absum-
 mebantur, cunctaque pœnarum &
 mortis genera velut impii & religionis
 omnis expertes miserabilem in mo-
 dum sustinebant, iidem nunc & reli-
 gionem colere dicuntur, & instaura-
 re Dominica sua sinuntur: quin &
 jura quædam ipsis competere idem ty-
 rannus testatur fateturque. Hæc igitur
 cum ille confessus fuisset, quasi quo-
 dam accepto beneficio, ob eam ipsam
 causam mitiore quam merebatur pœ-
 nâ affectus, repentina à Deo percul-
 sus plaga, in secundo prælio mortem
 oppetiit. Porro non talis exitus vitæ
 ei contigit, qualis Ducibus atque Im-
 peratoribus contingere solet, qui pro
 gloria & pro notis ac familiaribus for-
 titer dimicantes, gloriosam mortem
 constanti animo subierunt. Verum
 cum exercitus ipsius acie jam instru-
 cta staret in campo, ipse domi sedens
 ac sese occultans, subito utpotè im-
 pius Deique hostis inflicta calitūs pla-
 gâ toto corpore percussus, debitas
 pœnas perfolvit. Quippe gravissimis
 doloribus tormentisque exagitatus,
 pronus humi volutabatur; inedia con-
 tabescens; carnibus occulto quodam
 & divinitus immisso igne collique-
 scentibus, Adeò ut cum illæ jam pe-
 nitus diffluisissent, pristina quidem
 formæ species omnis in illo abolere-
 tur: aridorum autem ossium quod-
 dam quasi simulacrum longo temporis
 tractu exsiccatum duntaxat remane-
 ret. Itaque omnes qui aderant, cor-
 pus illius nihil aliud esse judicabant,
 quam sepulchrum animæ, in mor-
 tuo jam ac tabefacto corpore defossæ.

Cumque acrius adhuc & vehementius ab intimis usque medullis eum inflammatio torreret, oculi quidem ipsi exsiliunt, & ex propriis sedibus avulsi, cæcum eum reliquerunt. Posthæc nihilominus adhuc spirans; multa spondens Domino, mortem advocabat. Tandemque ob contumelias quibus Christum affecisset, merito hæc se perpeti confessus, animam exhalavit.

Ασφοδρότερον δ' ἐπὶ μᾶλλον τὸ θέρμης αὐτοῦ ἐκβαθεῖς μυελῶν καταφλέεσθαι, καὶ τῶν οὐλομένων ἀπὸ τὰ ὄμματα, καὶ τὴν ἰδίαν ἰδέσθαι ποπεσόντα, πηρὸν αὐτὸν ἀφίπαι, ὁ δὲ ἐπιτοίς ἐπιμπνέων, ἀνομολογῆσθαι τὸν Κυρίου θάνατον ἐπεκαλεῖτο, καὶ τὸ πανύστατον ταῦτα τῆς κ' ἔχει ἔπαρσις χρεώμοιολογίσας παθεῖν, τὴν ψυχὴν ἀφίπαι.

CAPUT XI.

De ultimo exitu hostium Christiana religionis.

Huc refer Niceph. 1.7. c. 39

IN hunc igitur modum sublato è vivis Maximino, qui solus ex religionis hostibus adhuc relictus omnes improbitate superavit; Ecclesiarum quidem ædificia omnipotentis Dei beneficio ab ipsis fundamentis renovata exstruebantur: Christi que doctrina ad gloriam summi omnium Dei resplendens, majore quam antea libertate frui cœpit. Impii vero & religionis hostes, summo dedecore atque ignominia afficiebantur. Primum enim Maximinus ipse hostis publicus ab Imperatoribus renuntiatus, edictis publicè propositis impiissimus ac detestandi nominis, Deoque invisus tyrannus appellatus est. Sed & imagines que ipsi liberisque ejus honoris causâ posite per singulas prope urbes visebantur, aliæ è sublimi dejectæ contrafractæque sunt; aliæ inutiles reddite, oblitterato scilicet nigris coloribus vultu. Statuæ quoque quotquot honoris ejus causâ erectæ fuerant, dejectæ similiter atque coneritæ, cunctis qui illudere atque insultare voluissent, ad ludibrium & contumeliam expositæ fuere. Posthæc ceteri etiam religionis hostes cunctis honoribus spoliati sunt. Omnes denique qui à Maximini partibus stabant; qui præ reliquis Provinciarum Rectoribus ab eo culti & ornati, ut ei affentarentur, adversus religionem nostram insolenter debacchati fuerant, capite plectuntur. Ex quorum numero fuit Picentius, in summo honore ac veneratione ab eodem habitus, & sodalium omnium longè carissimus: quem ille iterum ac tertio Consulem & Præfectum ac Procuratorem summæ rei creaverat. Et Culcianus omnibus similiter Magistratibus & provinciarum administrationibus perfunctus, qui & ipse innumeris Christianorum cædibus apud Ægyptum incluserat. Alii

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ'

Περὶ τῆς αὐτοῦ ἀπολείας τῆς Θεοσεβείας ἰστορίας.

ΟΥτω δὴτα Μαξιμίνος ἐκποδὸν ἔχων ὄψιν, ὅς μόνον ἐπὶ λείπων τῶν τῆς Θεοσεβείας ἐχθρῶν, ἀπάντων χεῖρος ἀναπένετα. μετὰ τῆς τῶν ὀκνησιῶν ἀνανεώσεως, καὶ θεμελιῶν χάριτι Θεοῦ ἔπαρσις πάντοκρατορος ἐβ. ὁ, τε Χρυσῆ λόγος εἰς δόξαν τῶν τῶν Θεοῦ διαλάμπων, μείζονα τὴν πρόδοσιν λαμβάνει παρρησιάν τὰ τῆς δυοσεβείας τῆς Θεοσεβείας ἐχθρῶν, αἰχμητῆς καὶ ἀπαιτήτης ἐχάτης ἐνεπίπλατο. πρῶτον τε ἡρώδης οὗτος Μαξιμίνος, ἀπάντων πολεμῶν ὑπὸ τῶν κερδέντων ἀναγορδισθεῖς, δυοσεβείας τῆς καὶ δυοσυνωμῶτα ἔχει καὶ θεομισῶτα τύραννος διὰ πωρημαμάτων δημοσίων σπλήντευσθ' ἡ γραφὰ ἰσοσάμεις ἡμῶν αὐτῶν αὐτῶν παίδων καὶ πᾶσαν ἀνέκην ἰσοσάμεις. καὶ μὲν ἐξ ὑψους εἰς ἑδάφον ῥιπίεμμοι σιωπῶντο. αἱ δὲ τὰς πωρησῶν εἰς χρεῖντο, σιωπῶντο. καὶ χρώματι κατὰ μελανέμεναι ἀδρανῶν ὁμοίως ὁπόσοι εἰς τὴν αὐτῶν ἡμῶν διασπῶσαν. ὡσαύτως ῥιπίεμμοι σιωπῶντο. ἡλως καὶ παιδιὰ τοῖς ἐνυβρίζον καὶ ἐμπασσῶν ἐθέλωσιν ἐκκείμενοι. εἶτα δὲ καὶ τῶν αὐτῶν τῆς Θεοσεβείας ἐχθρῶν πᾶσαι αἱ ἡμῶν ἀρῶντο. ἐκτείνοντο δὲ καὶ πάντες οἱ τὰ Μαξιμίνος φρονεῖτες, ὅσοι μάλιστα τῶν ἐν δόξῃ ἀξιώμασιν ὑπ' αὐτῶν τελμημῶν, τῆς αὐτῶν κολακεία σοβαρῶς ἐνεπαρόντων καὶ καθ' ἡμᾶς λόγῳ οἷος ἢ ὅσῳ πάντας αὐτῶν ἡμῶν τῶν καὶ αἰδέσιμῶν τῶν, ἔταρσι τῶν γησιώτων, Πευκέτι. διτύπατος καὶ τῶν καθόλου λόγων ἐπαρῶν πρὸς αὐτῶν καθεσάμεν. Κελκιανὸς τε ὡσαύτως διὰ πάσης δεχικῆς προσελθὼν εἰσεβείας. ὁ καὶ αὐτὸς μετρίως τοῖς κατ' Ἀγῶν χριστιανῶν ἐλλαμπισθῶμενος αἰμασῶν ἀλλο

τε ἄπὸ τούτοις οὐκ ὀλίγοι, δι' ὧν μάλιστα τὰ τὸ
Μαξιμίνα τυραννίδος ἐκρηλαίετο τε καὶ ἠύξε-
το. ἡ δὲ ἀνάληξις αὐτοῦ Θεοτέκνου ἡ δίκη, ἐδάμωσεν
τὰ κατὰ χριστιανῶν ἀπὸ πεπραγμένα λήθη
ἰσοδιδόντα. ἐπὶ μὲν γὰρ τῶν κατὰ Αντιόχειαν
ἰσοδιδόντων παρ' αὐτῆς ἕξασαν δόξας ἐνημερεῖν,
ἡ δὲ κατὰ ἡγεμονίας ἠξίωτο τῶν Μαξιμίνου. Λι-
κίνιος δ' Ἰππίας τῆς Αντιοχείας πόλεως, Φω-
ρον τε γοπτῶν ποιητὰς ἀμφοτέρω, τὸν ἑνεοπαγῆς
ἕξασαν Περσῆτας καὶ ἱερεῖς βασιλικοὺς ἠκίετο.
ἡ δὲ λόγῳ τὴν ἀπάτην καὶ ὑπεκρίνοντο πω-
τανόμοσος. ὡς δ' ἐπικρύπτει αὐτοῖς πρὸς τὸν
βασιλέως στυλωμένοι ἀδύνατον ἦν, ἐδή-
λουν ὅτι τὸ πᾶν μυστήριον ἀπάτην τυχερῶς
τέχνη τῆς Θεοτέκνου μεμηχανημένην τοῖς πᾶ-
σι τὴν ἀξίαν ἐπιθεῖς δίκην, πρῶτον αὐτὸν Θεό-
τεκνον. εἶτα ὅτι καὶ τὰς τὸ γοπτίας κοινωνούς, καὶ
πλείους ὅσας αἰκίας, θανάτων τῶν ἀδιδόντων.
τούτοις ἀπάσι προσετίθει καὶ οἱ Μαξιμίνα
παῖδες ἕως ἡδὴ καὶ τῆς βασιλικῆς ἡμέρας, τὸ τε
ὅτι πίναν καὶ γραφαῖς ἀναθέσεως πεποιθῶ-
σιν καὶ οἱ συγγενεῖς ὅτι τὸ τυραννὸς τὸ πρῶτον
ἀνυχεῖς, καὶ πάντας ἀνθρώπους καὶ ἀδύνα-
σεν ἐπιτημένοι, τὰ αὐτὰ τοῖς προδεδηλω-
μένοις καὶ τῆς ἐχάτης ἀτιμίας ἐπαχον, ἐπεὶ
μηδ' ἐξ ἄλλο παιδείαν, μηδ' ἐγνωσαν μηδ' ἰσο-
νικαν τὴν φάσκισαν ἐν ἱερῶν λόγοις τῶν ἀ-
κίεσιν, μηδ' ἐπειθεῖ ἐπ' ἀρχοντας ἐπὶ ἡμέρας
ἀνθρώπων, οἷς οὐκ ἔστι σωτηρία. Ἐξελεύσει
τὸ πνεῦμα αὐτῶν καὶ ἀποσρέψει εἰς τὴν γῆν αὐ-
τῶν ἐν ἡμέρῃ τῇ ἡμέρῃ ἀπολήνται πάντες οἱ
διαλογισμοὶ αὐτῶν. ἔτι δὲ τὰ τῶν δυσσεβῶν
ἐκκαθαρέθων, μόνοις ἐφυλάττει τὰ τῆς
προσηκῆς βασιλείας βέβαια τε καὶ ἀνεπίφ-
θονα, Κωνσταντῶν καὶ Λικινίων οἱ τὸ πρόθε-
ν ἀπάντων ἐκκαθαράντες τῆς βίβης τὴν προση-
κῆσαν, τῶν ἐκ Θεοῦ πετυχανθέντων ἀγαθῶν
αὐτοῖς ἡδημένοι, τὸ Φιλάρητον καὶ Θεοφίλης,
τὸ τε πρὸς τὸ θεῖον εὐσεβές καὶ ἐνχαίρειον διὰ
τῆς ὑπέχριστιανῶν ἐνεδείξαντο νομοθεσίας.

A praterea non pauci, à quibus potissi-
mum confirmata & aucta esse Maximini
tyrannica crudelitas videbatur. Por-
rò etiam Theotecnum ad supplicium
vocabat divina Justitia, ihauquaquam
oblita eorum quæ ille adversus Christia-
nos perpetraverat. Etenim ob simula-
crum illud quod Antiochiæ consecraverat,
prosperiore fortuna uti visus, etiam
Præses provinciæ à Maximino factus
fuerat. Sed cùm Licinius Antiochiam
venisset, & præstigiatores pervestigare
ac deprehendere instituisset, inter ce-
teros etiam novi illius simulacri Pro-
phetas & Sacerdotes tormentis subje-
cit; qua ratione fraudem concinnas-
sent interrogans. Qui cùm veritatem
amplius celare non possent vi tormen-
torum adacti, totiusque mysterii scenam
à Theoteco arte quadam com-
positam fuisse faterentur; Licinius me-
rito supplicio cunctos afficiens, pri-
mum quidem Theotecnum ipsum: de-
inde reliquos fraudis ac præstigiarum
conficios ac participes, post plurimos
cruciatu interfici jussit. Adjecti sunt
his omnibus etiam Maximini liberi;
quos ille jam Imperii confortes & titu-
lorum atque imaginum participes fe-
cerat. Denique propinqui omnes ty-
ranni, qui fastu & insolentia elati cun-
ctos mortales potentia sua oppresse-
rant, eadem cum illis quos supra me-
moravimus summa cum ignominia
perpeffi sunt. Quippe qui disciplinam
non accepissent; neque admonitionem
illam intellexissent ac percepissent quæ
in sacris literis sic edita est: Nolite con-
fidere in Principibus, in filiis hominum
in quibus non est salus. Exibit spiritus
ejus & revertetur in terram suam: in
illa die peribunt omnes cogitationes
eorum. Sic igitur omni malorum col-
luvie expurgata, solis Constantino ac
Licinio Imperium quod ipsis compe-
tebat, firmum nullique obnoxium in-
vidiæ remansit. Qui cùm beneficiorum
quæ à Deo acceperant sibi conscii es-
sent, ante omnia impietate è medio
sublata, studium virtutis, divini Nu-
minis amorem & pietatem, gratumque
erga Deum animum, latis pro Chri-
stianorum religione legibus declara-
runt.

2 fol. 145

Τέλος τῆς ἑβδόμης ἐκκλησιαστικῆς
ἰστορίας.

Finis Libri noni Historia
Ecclesiastica.